

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Διπλωματική Εργασία

Λογιστική απάτη και ελεγκτική

Της

Κατσαρού Ευφροσύνης

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού
Διπλώματος στη
Στρατηγική Διοικητική Λογιστική και τη Χρηματοοικονομική Διοίκηση

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την περάτωση της παρούσας μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, θα ήθελα να εκφράσω και να αποδώσω τις θερμές μου ευχαριστίες προς τα άτομα εκείνα που με τη στάση και τη συνδρομή τους συνέβαλαν στην εκπόνησή της.

Ευχαριστώ θερμά όλους τους καθηγητές μου για τις γνώσεις που μου μετέδωσαν, την στήριξη που μου παρείχαν, την επιστημονική τους καθοδήγηση, τις υποδείξεις, τις επισημάνσεις τους και το αμείωτο ενδιαφέρον από την αρχή μέχρι το τέλος.

Επίσης, ιδιαίτερα θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στην οικογένειά μου – και ιδιαίτερα στους γονείς μου και τον σύζυγό μου- για όλη τη υποστήριξη, τη συμπαράσταση, το ενδιαφέρον και την υπομονή τους, καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην Λογιστική και Χρηματοοικονομική.

Το κύριο θέμα που θα μελετηθεί στην εργασία είναι λογιστικές απάτες που γίνονται από τις εταιρίες. Στο 1^ο κεφάλαιο γίνεται μια σύντομη περιγραφή του σκοπού και του αντικειμένου της εργασίας . Παρακάτω, αναλύεται η σημασία της απάτης και του εγκλήματος και πραγματοποιείται μια βιβλιογραφική επισκόπηση σχετικά με την απάτη και την ελεγκτική. Στην συνέχεια, στο τρίτο κεφάλαιο, παρουσιάζονται τα κίνητρα, οι πρακτικές και τεχνάσματα που εφαρμόζονται στο πεδίο της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων των εταιρειών.

Λέξεις – Κλειδιά: Ελεγκτική, Λογιστική απάτη

ABSTRACT

The main issue to be studied at work is accounting fraud committed by companies. In the 1st chapter, a short description of the purpose and the subject of the current work are going to be mentioned. Subsequently, the importance of the terms of fraud and crime are analysed followed by a bibliographic review regarding the fraud and the audit. Below, in the second chapter of the dissertation, a bibliographic review is made. Then, in the third chapter, the motives, the practices and the tricks applied in the field of falsification of companies' financial statements are presented.

Keywords: Audit, Accounting fraud

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
ABSTRACT.....	3
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΧΟΜΕΝΩΝ	4
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	5
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
1.1 Εισαγωγή.....	6
1.2 Σκοπός.....	6
1.3 Αντικείμενο.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	8
2.1. Εισαγωγή	8
2.2. Επισκόπηση της Αρθρογραφίας	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΑΤΗ.....	17
3.1. Εισαγωγή	17
3.2. Εννοιολογική Οριοθέτηση Λογιστικής Απάτης	17
3.3. Κατηγορίες Λογιστικής Απάτης	22
3.4. Το Τρίγωνο της Απάτης.....	23
3.5· Η Θεωρία του διαμαντιού της απάτης.....	28
3.6. Παραποίηση Οικονομικών Καταστάσεων.....	29
3.7. Κίνητρα Παραποίησης των Οικονομικών Καταστάσεων	31
3.8. Η έλλειψη τυποποιημένων λογιστικών προτύπων.....	34
3.9. Πρακτικές Παραποίησης των Οικονομικών Καταστάσεων	34
3.9.1. Λογιστική Κάθαρση-“Big Bath Accounting”	34
3.9.2. Λογιστικά τεχνάσματα.....	36

3.10. Η έννοια του επιπέδου σημαντικότητας - Ουσιαστικότητα.....	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ- ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....	43
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	45
ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ.....	48

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ:

Εικόνα 1: Τρίγωνο Απάτης.....	24
Εικόνα 2: Χαρακτηριστικά του Διαμαντιού της Απάτης.....	28
Εικόνα 3: Λογιστικά Τεχνάσματα με Στόχο την Παραποίηση των Οικονομικών Αποτελεσμάτων των Επιχειρήσεων.....	36

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ:

Πίνακας 1: Παράγοντες Πίεσης	25
Πίνακας 2: Παράγοντες Ευκαιρίας.....	26
Πίνακας 3: Παράγοντες Εκλογήκευσης.....	27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 Εισαγωγή

Η λογιστική απάτη είναι ένα από τα πιο επιβλαβή οικονομικά εγκλήματα καθώς συχνά καταλήγει σε μαζική εταιρική κατάρρευση. Αποτελεί μια σημαντική απειλή για τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος λόγω της μείωσης της εμπιστοσύνης της αγοράς και της εμπιστοσύνης των ρυθμιστικών αρχών. Οι λογιστικές απάτες συνήθως αποσιωπώνται από ισχυρά στελέχη και διευθυντές υψηλού επιπέδου. Οι καταστροφικές συνέπειές τους αποκαλύπτουν πόσο ευάλωτη και απροστάτευτη είναι η κοινότητα σε αυτό το θέμα, αφού η μεγαλύτερη ζημιά προκαλείται σε επενδυτές, εργαζόμενους, πελάτες και κυβέρνηση.

1.2 Σκοπός

Σκοπός της παρούσας εργασίας, είναι να προσεγγίσει θεωρητικά την έννοια της λογιστικής απάτης και να αναπτύξει μέσω σχετικών ερευνών τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την πρόληψη και αντιμετώπιση της. Γι' αυτό το σκοπό, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της βιβλιογραφικής ανασκόπησης, έτσι ώστε να γίνει η συγκέντρωση των σχετικών ερευνών και της απαραίτητης βιβλιογραφίας, να προσεγγιστεί ολοπλευρώς το θέμα της λογιστικής απάτης και να αναδειχθεί η χρησιμότητα της ελεγκτικής.

1.3 Αντικείμενο

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης είναι η βελτίωση της ανίχνευσης λογιστικής απάτης με διάφορους τρόπους, που πραγματοποιείται μέσω της συλλογής ενός δείγματος ερευνών οι οποίες επικεντρώνονται στη λογιστική απάτη και αφορούν όλους τους χρηματοπιστωτικούς κλάδους. Παράλληλα, γίνεται μια εκτενής ανάλυση των οικονομικών πληροφοριών και σημαντικές διαφορές μεταξύ της γνήσιας και της ψευδούς αναφοράς, παρουσιάζονται μοντελοποιήσεις και προσεγγίσεις που χρησιμοποιήθηκαν για καλύτερη διάκριση μεταξύ περιπτώσεων απάτης και

προσδιορίζονται ορισμένοι δείκτες ελέγχου των παραποιημένων αρχείων που αφορούν τη βιομηχανία.

Στα κεφάλαια που ακολουθούν, πρόκειται να παρουσιαστεί η λειτουργία της ελεγκτικής και οι έννοιες του ελέγχου και της λογιστικής απάτης. Θα αναλυθούν ορισμένα εταιρικά σκάνδαλα και πρακτικές παραποίησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

2.1 Εισαγωγή

Στα πλαίσια της βιβλιογραφικής επισκόπησης που θα πραγματοποιηθεί στο Κεφάλαιο αυτό, γίνεται προσπάθεια ορισμού της σημασίας της απάτης και του εγκλήματος μέσα από αναφορές σε σχετική βιβλιογραφία, καθώς επίσης γίνεται η συλλογή και η ανάλυση σχετικών άρθρων, τα οποία εστιάζουν στην μελέτη της λογιστικής απάτης, και στις επιπτώσεις που αυτή έχει στις επιχειρήσεις και την κοινωνία. Ειδικότερα, μέσα από τα άρθρα που συγκεντρώθηκαν, πρόκειται να προκύψουν ορισμένα συμπεράσματα αναφορικά με τους μηχανισμούς που χρησιμοποιούνται για την πρόβλεψη και τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων των εταιρειών, που επιθυμούν να διαπράξουν κάποια απάτη

Η απάτη είναι μια διεφθαρμένη συμπεριφορά, καθώς περιλαμβάνει την κατάχρηση της εξουσίας για την αποκόμιση ενός οφέλους. Η λογιστική απάτη δεν συνδέεται άμεσα με διαφθορά από πολιτικό ή δημόσιο υπάλληλο, αλλά από ανώτερα στελέχη υψηλού επιπέδου που χρησιμοποιούν την προνομιακή τους θέση για να αποκτήσουν ιδιωτικά οφέλη, ανεξάρτητα από το αν υπονομεύουν την αξιοπιστία του οργανισμού που υποσχέθηκαν να ηγηθούν και να διαχειριστούν (Baesens, Vlasselaer, και Verbeke, 2015).

Σχεδόν πριν από 70 χρόνια, ο Edwin H. Sutherland εισήγαγε τον όρο έγκλημα λευκού κολάρου ως «έγκλημα που διαπράχθηκε από άτομο με αξιοπρέπεια και υψηλή κοινωνική θέση κατά τη διάρκεια της εργασίας του» (Sutherland, 1949). Τα εγκλήματα του λευκού κολάρου συνδέονται πάντα με εγκληματικές ευκαιρίες, οι οποίες αποτελούνται από κατάλληλο στόχο και έλλειψη ελέγχου. Κατά συνέπεια, η κατοχή συγκεκριμένων επαγγελματικών θέσεων θα διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό την πρόσβαση σε ευκαιρίες εγκλημάτων λευκού κολάρου. Υπάρχουν πολλοί τύποι εγκληματικότητας, συμπεριλαμβανομένης της απάτης, των αντιμονοπωλιακών παραβιάσεων, της δωροδοκίας, της υπεξαίρεσης, της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, των περιβαλλοντικών εγκλημάτων και των εγκλημάτων στο χώρο εργασίας. Ως εκ τούτου, διαφορετικές εγκληματικές ευκαιρίες και

συμπεριφορές μπορούν να εντοπιστούν και να αναλυθούν περαιτέρω προκειμένου να καθοριστούν σωστά οι στρατηγικές αποτροπής (Benson και Simpson, 2014).

Τα εταιρικά εγκλήματα είναι βασικά εγκλήματα λευκού κολάρου που διαπράττονται από εταιρείες ή άτομα που ενεργούν για λογαριασμό τους. Ο τύπος αυτός εγκλημάτων περιλαμβάνει όλες τις εταιρικές δραστηριότητες που απαγορεύονται και τιμωρούνται από το νόμο. Σε αυτή την περίπτωση, αυτό που επιδιώκεται είναι οργανωτικά οφέλη και όχι ατομικά κέρδη (Simpson, 2002). Πολλά αδικήματα λευκού κολάρου διαπράττονται σε μεγάλους οργανισμούς. Ως εκ τούτου, πολλοί άνθρωποι μπορεί να εμπλέκονται, καθιστώντας πολύ δύσκολο να προσδιοριστεί ποιος είναι υπεύθυνος.

Τα εταιρικά εγκλήματα θεωρούνται πολύ πιο συνηθισμένα και δαπανηρά από όσο νομίζουν οι άνθρωποι (Benson and Simpson, 2014). Οι παράνομες δραστηριότητες που διαπράττονται από την εταιρεία μπορεί να οδηγήσουν σε καταστροφικές συνέπειες για τις ανθρώπινες ζωές, οικονομικά και περιβαλλοντικά. Ορισμένοι μελετητές θεωρούν ότι το εταιρικό έγκλημα είναι ίσως ένα από τα πιο επικίνδυνα εγκλήματα που συμβαίνουν στην κοινωνία μας (Simpson, 2002).

Αμέτρητα κοινωνικά προβλήματα, όπως η μόλυνση των τροφίμων, η ιατρική αμέλεια και οι μη ασφαλείς συνθήκες εργασίας, είναι συνέπεια της συγκεντρωμένης εταιρικής δύναμης (Mokhiber και Weissman, 2005). Επιπλέον, πολλές από τις κυρώσεις που επιβάλλονται στις εταιρείες έχουν αντίκτυπο στις χρηματοοικονομικές και επιχειρηματικές πρακτικές τους, επομένως η ανάγκη για εναλλακτικές προσεγγίσεις αποτροπής και αποτελεσματικές στρατηγικές ελέγχου του εταιρικού εγκλήματος είναι μεγάλη.

2.2. Επισκόπηση της Αρθρογραφίας

Οι F. Fernandhytia και Muslichah¹ (2020) στο άρθρο τους στοχεύουν στον προσδιορισμό της επίδρασης του εσωτερικού ελέγχου, της ατομικής ηθικής και της ηθικής αξίας στην τάση λογιστικής απάτης. Η μελέτη τους πραγματοποιήθηκε σε επιχειρήσεις που μόλις είχαν ιδρυθεί. Το αποτέλεσμα της μελέτης έδειξε πως μια αύξηση του εσωτερικού ελέγχου θα μειώσει την τάση της λογιστικής απάτης σε μια εταιρεία. Ένας σωστός επαγγελματικός κώδικας ηθικής θα αυξήσει την ηθική αξία στον επαγγελματισμό ενός ατόμου, με αποτέλεσμα την ελαχιστοποίηση της δράσης της δόλιας συμπεριφοράς.

Οι Monica R. Montesdeoca et all (2019)² στο άρθρο τους πραγματοποιούν μια ανασκόπηση της βιβλιογραφίας σχετικά με τη λογιστική απάτη. Στην ανασκόπηση τους έχουν λάβει υπόψη 156 άρθρα που έχουν δημοσιευτεί σε περιοδικά από το 2000-2018 τα οποία έχουν σχέση με την λογιστική απάτη. Τα ευρήματα της βιβλιογραφικής ανασκόπησης υπογραμμίζουν τη σημασία της υπεύθυνης εταιρικής διακυβέρνησης και των ορθών λογιστικών πρακτικών, καθώς και τη σημασία ορισμένων ψυχολογικών χαρακτηριστικών των διευθυντικών στελεχών και των εργαζομένων.

Huber, Wm. Dennis (2017)³ αναλύει τη γεωμετρία της θεωρίας της απάτης και υποστηρίζει ότι οι επαγγελματίες λογιστές πρέπει να αναγνωρίσουν ότι το τρίγωνο της απάτης δεν ισχύει για την απάτη και πρέπει να θεωρήσουν ότι υπάρχουν διαστάσεις του οικονομικού εγκλήματος που πρέπει να ληφθούν υπόψη σε οποιοδήποτε μοντέλο που επιχειρεί να εξηγήσει, να προβλέψει, να αποτρέψει, να εντοπίσει και να διώξει οικονομικά εγκλήματα, των οποίων η απάτη είναι απλώς ένα υποσύνολο.

¹ F. Fernandhytia και Muslichah¹ (2020) «THE EFFECT OF INTERNAL CONTROL, INDIVIDUAL MORALITY AND ETHICAL VALUE ON ACCOUNTING FRAUD TENDENCY» Media Ekonomi dan Manajemen, Volume 35 Issue 1, 112-127

² Monica Ramos Montesdeoca, Agustín J. Sánchez Medina and Felix Blázquez Santana (2019) «Research Topics in Accounting Fraud in the 21st Century: A State of the Art», MDPI

³ Huber, Wm. Dennis (2017) «FORENSIC ACCOUNTING, FRAUD THEORY, AND THE END OF THE FRAUD TRIANGLE». Journal of Theoretical Accounting Research, Vol. 12 Issue 2, p28-49. 22p.

Σε μία μελέτη του 2016 οι Rasha Kassem και Andrew W. Higson⁴ διερεύνησαν τον βαθμό ευθύνης των εξωτερικών ελεγκτών για την εταιρική διαφθορά. Σύμφωνα με την έρευνα αυτή η αξιολόγηση του κινδύνου διαφθοράς έγκειται στις υπευθυνότητες του εξωτερικού ελεγκτή, ωστόσο ο ρόλος του δεν έχει καθοριστεί σαφώς από τις ρυθμιστικές αρχές του εξωτερικού ελέγχου.

Σύμφωνα με την Ένωση Πιστοποιημένων Εξεταστών Απάτης (ACFE) η απάτη είναι «μια λανθασμένη παρουσίαση που ένα άτομο ή μια οντότητα κάνει, γνωρίζοντας αυτή την εσφαλμένη παρουσίαση, προκειμένου να οδηγήσει σε κάποιο μη εξουσιοδοτημένο όφελος για το άτομο ή για την οντότητα». Ειδικότερα η ACFE, βάσει των περιπτώσεων που έχει εξετάσει, διακρίνει τρεις βασικές κατηγορίες απάτης: τα συστήματα διαφθοράς, τα συστήματα απάτης σε οικονομικές καταστάσεις και τις καταχρήσεις περιουσιακών στοιχείων.

Σύμφωνα με τους Van Vlasselaer και συνεργάτες (2015), ⁵υπάρχουν πέντε βασικά χαρακτηριστικά που διακρίνουν με σαφήνεια ένα γνήσιο λάθος από μια δόλια δραστηριότητα. Δηλώνουν ότι η απάτη είναι ένα «ασυνήθιστο, καλά μελετημένο, ανεπαίσθητα κρυμμένο, χρονικά εξελισσόμενο και συχνά προσεκτικά οργανωμένο έγκλημα» που πρέπει να γίνει σχολαστικά κατανοητό για να επιτευχθεί η έγκαιρη ανίχνευσή του. Επιπλέον, οι ίδιοι ερευνητές αναφέρουν ότι με κάθε τρόπο, τα αδικήματα απάτης δεν είναι εγκλήματα που συμβαίνουν τυχαία, αλλά αντ' αυτού είναι προσεκτικά σχεδιασμένα. Τα άτομα τα οποία διαπράττουν μίαν απάτη δεν είναι παρορμητικά άτομα. προσαρμόζουν και τελειοποιούν συνεχώς τις μεθόδους τους προκειμένου να διατηρούν τις παράνομες κινήσεις απαρατήρητες. Η χρήση πολύπλοκων και οργανωμένων προγραμμάτων είναι πολύ συχνή κατά τη διάπραξη της απάτης, επομένως η ανάλυση δεν πρέπει ποτέ να πραγματοποιείται λαμβάνοντας υπόψη μεμονωμένα γεγονότα αλλά μάλλον το φαινόμενο στο σύνολό του.

Επιπλέον σε μια άλλη μελέτη από τους Ling Lei Lisic, Sabatino Silveri , Yanheng Song και Kun Wang⁶ το 2015 διαπίστωσαν ότι οι εταιρείες που ελέγχονται

⁴ Rasha Kassem , Andrew W. Higson (2016) « External Auditors and Corporate Corruption». American Accounting Association, Current Issues in auditing, Vol. 10, No. 1

⁵ Van Vlasselaer, Veronique et al. (2015). "GOTCHA! Network-based Fraud Detection for Social Security Fraud". In: Management Science

⁶ Ling Lei Lisic, Sabatino Silveri , Yanheng Song και Kun Wang (2015) «Accounting fraud, auditing, and the role of government sanctions in China», Journal of Business Research Volume 68, Issue 6

από μεγάλα ελεγκτικά γραφεία είναι λιγότερο πιθανό να διαπράξουν απάτη στις οικονομικές καταστάσεις τους. Αυτό το αποτέλεσμα είναι ισχυρότερο για ρυθμιζόμενες βιομηχανίες και για απάτες που σχετίζονται με τα έσοδα. Ακόμη, υπογραμμίζουν το ρόλο των κυβερνητικών κυρώσεων στη διασφάλιση της ποιότητας του ελέγχου.

Οι Dalnial και συνεργάτες (2014)⁷ αναλύουν τη χρησιμότητα των χρηματοοικονομικών δεικτών ως προγνωστικών στοιχείων για τη διενέργεια λογιστικών απατών σε αναφορές. Χρησιμοποιούν δείγμα δημόσιων επιχειρήσεων της Μαλαισίας για την κατάρτιση ενός μοντέλου λογιστικής παλινδρόμησης, φτάνοντας σε συνολική ακρίβεια 75% και καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι αρκετοί χρηματοοικονομικοί δείκτες, όπως το συνολικό χρέος στο σύνολο των περιουσιακών στοιχείων και οι απαιτήσεις στα έσοδα, είναι σημαντικά βοηθητικοί για τον εντοπισμό λογιστικής απάτης.

Ο Madan Lal Bhasin (2013)⁸ παρουσιάζει την ιστορία Satyam Computers που έγινε στην Ινδία το 2009. Ερευνητικά στοιχεία έχουν δείξει ότι ο αυξανόμενος αριθμός απάτης έχει υπονομεύσει την ακεραιότητα των χρηματοοικονομικών εκθέσεων, συντέλεσε σε σημαντικές οικονομικές απώλειες και υποβάθμισε την εμπιστοσύνη των επενδυτών όσον αφορά την χρησιμότητα και φερεγγυότητα των οικονομικών καταστάσεων. Στο άρθρο γίνεται προσπάθεια να εξεταστεί και να αναλυθεί σε βάθος το σκάνδαλο «δημιουργικής λογιστικής» του Satyam Computer, το οποίο έφερε στο προσκήνιο τη σημασία της «Ηθική και εταιρική διακυβέρνηση». Η απάτη που διαπράχθηκε από τους ιδρυτές του Satyam το 2009, αποτελεί απόδειξη για το γεγονός ότι «η επιστήμη της συμπεριφοράς επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την ανθρώπινη απληστία, τη φιλοδοξία και την πείνα για εξουσία, χρήματα, φήμη και δόξα».

⁷ Dalnial, Hawariah et al. (2014). "Detecting Fraudulent Financial Reporting through Financial Statement Analysis". In: Journal of Advanced Management.

⁸ Madan Lal Bhasin (2013) «Corporate Accounting Fraud: A Case Study of Satyam Computers Limited», Open Journal of Accounting, 2013, 2, 26-38

Οι David J. Cooper et all (2013)⁹ σε μια διεπιστημονική ανασκόπηση επισημαίνουν το σημαντικό έργο για την οργανωτική αδικία, την κυβερνητική και κοινωνική διαφθορά και την παρανομία, και προσεγγίζουν τους δύο κυρίαρχους τομείς της λογιστικής και του λογιστικού ελέγχου σχετικά με την απάτη, δηλαδή για την εύρεση και την αποτροπή της απάτης μέσω ελεγκτικών διαδικασιών, μελετούν τις επιπτώσεις της λογιστικής απάτης στην κεφαλαιαγορά. Δίνουν έμφαση σε τρία θέματα: τη σημασία του πλαισίου της απάτης, της κοινωνικής κατασκευής της απάτης και των συναφών κατηγοριών αδικιών.

Ο Florenz C. Tugas¹⁰ (2012) στο άρθρο του προσπαθεί να διευρύνει την προοπτική κάθε επαγγελματία σε σχέση με την απάτη στη χρηματοοικονομική λογιστική. Έτσι λοιπόν, συνιστά στους ελεγκτές, κατά τη διεξαγωγή του ελέγχου τους, να συνυπολογίζουν την λίστα ελέγχου του εσωτερικού ελέγχου. Για τα μέλη της ανώτατης διοίκησης, αναφέρει πως είναι ανάγκη να ελέγχετε περιοδικά ο κώδικας εταιρικής διακυβέρνησης για αλλαγές σχετικά με τις ρυθμιστικές αρχές. Όσον αφορά τους επενδυτές, ο ερευνητής συνιστά να συμπεριληφθεί η χρηστή διακυβέρνηση ως ένα από τα κριτήρια που πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την επιλογή επιχειρήσεων στις οποίες θα συμμετάσχουν. Για τα ρυθμιστικά όργανα, συνιστά ανεπιφύλακτα τη θέσπιση ενός τοπικού νόμου παρόμοια με το Sarbanes-Oxley που θα καλύψει τις ιδιαίτερες ανάγκες της χώρας.

Οι Pagano και Immordino (2012)¹¹ ανέλυσαν την εταιρική απάτη σε ένα περιβάλλον στο οποίο οι διευθυντές έχουν ανώτερη πληροφόρηση, αλλά είναι προκατειλημμένοι έναντι της εκκαθάρισης λόγω ιδιωτικών συμφερόντων. Αυτό μπορεί να προκαλέσει τα διοικητικά στελέχη να αναφέρουν λανθασμένα στοιχεία ή ακόμη και να δωροδοκήσουν ελεγκτές όταν η εκκαθάριση αυξάνει την αξία.

Οι Pai, Hsu και Wang (2011)¹² εισάγουν ένα μοντέλο προειδοποίησης απάτης για να εκτιμήσουν την πιθανότητα παραποίησης οικονομικών αναφορών.

⁹David J. Cooper, Tina Dacin και Donald Palmer «Fraud in Accounting, Organizations and Society: Extending the Boundaries of Research», Alberta School of Business Research Paper No. 2014-04

¹⁰ Florenz C. Tugas (2012) «Exploring a New Element of Fraud: A Study on Selected Financial Accounting Fraud Cases in the World» American International Journal of Contemporary Research Vol. 2 No. 6

¹¹ Pagano M. and Immordino G. (2012) «The Review of Corporate Finance Studies», Volume 1, Issue 1, Pages 109–133

¹² Pai, Ping Feng, Ming Fu Hsu, and Ming Chieh Wang (2011). “A Support Vector Machine-Based Model for Detecting Top Management Fraud”. In: Knowledge-Based Systems.

Δημιουργούν έναν φορέα υποστήριξης για τον εντοπισμό δόλιων επιχειρήσεων και στη συνέχεια αναπτύσσουν ένα μοντέλο δέντρου αποφάσεων, προκειμένου να καθορίσουν εύκολους στην κατανόηση κανόνες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους ελεγκτές για τον εντοπισμό λογιστικής απάτης. Ο προτεινόμενος αλγόριθμος υπερτερεί των άλλων τριών προσεγγίσεων - ανάλυση διακρίσεων, λογιστική παλινδρόμηση και νευρωνικά δίκτυα - όσον αφορά την ακρίβεια των δοκιμών.

Louwers et al. (2011)¹³ ο πιο γενικός ορισμός του ελέγχου προέρχεται από μια επιτροπή της Αμερικανικής Λογιστικής ένωσης (AAA) που δηλώνει ότι «ο έλεγχος είναι μια συστηματική διαδικασία αντικειμενικής απόκτησης και αξιολόγησης στοιχείων σχετικά με την οικονομική συμπεριφορά και γεγονότα για τον προσδιορισμό του βαθμού αμοιβαίας βοήθειας μεταξύ των καθορισμένων κριτηρίων και γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων στους ενδιαφερόμενους χρήστες».

Ο Swedberg (2010)¹⁴ θέτει υπό εξέταση την οικονομική κατάσταση πριν υποβοηθεί η αίτηση πτώχευσης της Lehman Brothers το Σεπτέμβριο 2008, η οποία προκάλεσε οικονομικό πανικό και σχεδόν την κατάρρευση του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Επιπλέον αναλύει τα αίτια που οδήγησαν στην πτώχευση καθώς επίσης και τους δυο βασικούς λόγους που προκαλούν τον οικονομικό πανικό.

Ο Francesca di Donato (2008)¹⁵ αναλύει τη σχέση μεταξύ οικονομικών απατών και συστημάτων εταιρικής διακυβέρνησης. Ερευνά εμπειρικά, είκοσι από τα πιο πρόσφατα διεθνή σκάνδαλα, επιλεγμένα από διαφορετικές χώρες, προσπαθώντας να πάρει αποδεικτικά στοιχεία όσον αφορά τη σχέση ανάμεσα στο σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης της κάθε εταιρείας και των χαρακτηριστικών της λογιστικής απάτης.

Οι Lenard, Watkins και Alam (2007)¹⁶ χρησιμοποιούν μια προσέγγιση λογιστικής παλινδρόμησης για να προβλέψουν ψευδείς οικονομικές καταστάσεις σε

¹³Louwers, T., Ramsay, R., Sinason, D., Strawser, J., & Thibodeau, J. (2011) «Auditing and Assurance Services» McGraw-Hill: United States.

¹⁴ Swedberg R. (2010) The structure of confidence and the collapse of Lehman Brothers, The Economic Sociology of the U.S. Financial

¹⁵ Francesca di Donato (2008) «The relation between accounting frauds and corporate governance systems: an analysis of recent scandals», https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1086624

¹⁶ Lenard, Mary Jane, Ann Watkins, and Pervaiz Alam (2007). "Effective Use of Integrated Decision Making: An Advanced Technology Model for Evaluating Fraud in Service-Based Computer and Technology Firms". In: Journal of Emerging Technologies in Accounting

εταιρείες υπολογιστών και τεχνολογιών που βασίζονται σε υπηρεσίες. Εκτός από τους δημοφιλείς οικονομικούς δείκτες, συμπεριέλαβαν στην έρευνα τους μια μεταβλητή «ασαφής λογική» για την εκτίμηση του αντίκτυπου των μη χρηματοοικονομικών κόκκινων σημαιών στην εμφάνιση δόλιων αναφορών. Το προτεινόμενο μοντέλο έδειξε συνολική ακρίβεια 77%, υποδηλώνοντας ότι η συμπερίληψη της προτεινόμενης μεταβλητής αύξησε σημαντικά την ακρίβεια ταξινόμησης.

Όπως εξηγεί σαφώς ο Mokhiber (2007),¹⁷ το εταιρικό έγκλημα προκαλεί πολύ μεγαλύτερη κοινωνική και οικονομική ζημιά από όλα τα εγκλήματα μαζί. Ισχυρίζεται ότι το εταιρικό έγκλημα είναι συχνά βίαιο έγκλημα, λαμβάνοντας υπόψη τον μεγάλο αριθμό εργαζομένων που πεθαίνουν κάθε χρόνο στη δουλειά τους ή από επαγγελματικές ασθένειες ή τους χιλιάδες ανθρώπους που πέφτουν θύματα της σιωπηλής βίας της ρύπανσης.

Ο Σπάθης (2002)¹⁸ εφαρμόζει ένα λογιστικό μοντέλο, αποδεικνύοντας ότι το μοντέλο αποδίδει αποτελεσματικά στον εντοπισμό δόλιων αναφορών, αφού ταξινομεί σωστά το 84% όλων των περιπτώσεων. Αρχικά, χρησιμοποιεί ένα σύνολο 17 χρηματοοικονομικών δεικτών ως επεξηγηματικές μεταβλητές και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι μόνο δέκα επιλέγονται ως πιθανοί προγνωστικοί παράγοντες της ψευδούς χρηματοοικονομικής αναφοράς. Καταλήγει ότι η επιλογή μεταβλητών μπορεί να είναι πολύ χρήσιμη για την ανίχνευση λογιστικής απάτης.

Οι Lee, Ingram και Howard (1999)¹⁹ αναπτύσσουν ένα μοντέλο λογιστικής παλινδρόμησης για να εξετάσουν τη σχέση μεταξύ των κερδών από τις λειτουργικές ταμειακές ροές και της λογιστικής απάτης. Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι το πλεόνασμα της διαφοράς μεταξύ των προαναφερθέντων χρηματοοικονομικών στοιχείων είναι ακραίο στις περισσότερες εταιρείες που διαπράττουν κατά τα έτη αμέσως πριν από την παράβαση.

¹⁷ Mokhiber, Russell and Robert Weissman (2005). *On The Rampage: Corporate Power and the Destruction of Democracy*. Corporate Focus Series. Common Courage Press.

¹⁸ Spathis, Charalambos (2002). "Detecting False Financial Statements Using Published Data: Some Evidence From Greece". In: *Managerial Auditing Journal*.

¹⁹ Lee, Thomas A., Robert W. Ingram, and Thomas P. Howard (1999). "The Difference Between Earnings and Operating Cash Flow as an Indicator of Financial Reporting Fraud". In: *Contemporary Accounting Research*.

Η παρούσα ενότητα, επικεντρώθηκε στην συγκέντρωση και στην συνέχεια, στην ανάλυση της σχετικής αρθρογραφίας, η οποία είχε σαν σημείο αναφοράς της τη λογιστική απάτη, τους παράγοντες που μπορούν να οδηγήσουν στην λογιστική απάτη, καθώς και τεχνικές και μεθόδους προβλέψεων της απάτης αυτής. Όπως προέκυψε, οι λογιστικές απάτες παράγουν αρνητικά αποτελέσματα όχι μόνο για την ίδια την εταιρία αλλά και για την κοινωνία γενικότερα. Υπάρχουν πολλοί ερευνητές που ανέπτυξαν μοντέλα για την πρόβλεψη της απάτης, αλλά και εργαλεία αντιμετώπισης της. Κάποια από αυτά τα εργαλεία, συμπεριλαμβάνουν το εργαλείο των χρηματοοικονομικών δεικτών που μπορεί να λειτουργήσει σαν ένα προγνωστικό στοιχείο για την διενέργεια λογιστικών απατών. Επίσης, σημαντικό είναι να μπορεί να διακριθεί και να διαχωρισθεί το γνήσιο λάθος από την δόλια δραστηριότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΑΤΗ

3.1. Εισαγωγή

Η εταιρική απάτη είναι ένα σημαντικό ζήτημα που απαιτεί μεγάλη προσοχή από τις ρυθμιστικές αρχές, το κοινό και τους ελεγκτές. Οι εξωτερικοί ελεγκτές καλούνται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην παροχή βοήθειας σε οργανισμούς για την πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης. Η ανίχνευση της απάτης δεν είναι εύκολη. Απαιτεί μια πλήρη κατανόηση της φύσης της απάτης, πως μπορεί να γίνει και να κρυφτεί.

Στην ενότητα αυτή, θα παρουσιαστεί η έννοια της λογιστικής απάτης, οι κατηγορίες και τεχνικές παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων. Παράλληλα θα γίνει μια αναφορά στα σημαντικότερα κίνητρα παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων και στα μεγαλύτερα εταιρικά σκάνδαλα.

3.2. Εννοιολογική Οριοθέτηση Λογιστικής Απάτης

Σύμφωνα με το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών (American Institute of Certified Public Accountants – AICPA) υπάρχει σαφής διάκριση μεταξύ των σφαλμάτων που προέρχονται από αμέλεια και των σφαλμάτων που έχουν ως σκοπό την παραπλάνηση δηλαδή την απάτη. Ειδικότερα, με τον όρο απάτη εννοούμε τη σκόπιμη πρόβλεψη ποσών ή την παραποίηση στοιχείων στις οικονομικές καταστάσεις.

Υπάρχει ορισμός για τις απάτες αυτές σύμφωνα με το Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου , ο οποίος λέει ότι είναι μια εσκεμμένη πράξη από ένα ή περισσότερα άτομα μεταξύ της διοίκησης, εκείνων που είναι επιφορτισμένα με τη διακυβέρνηση, τους υπαλλήλους ή τρίτους, που περιλαμβάνει τη χρήση εξαπάτησης για την απόκτηση ενός άδικου ή παράνομου πλεονεκτήματος.

Για την αντιμετώπιση αυτών των απατών υπάρχει η διεθνής προοπτική ελέγχου ISA 240. Οι στόχοι του ISA 240 είναι:²⁰

- Εντοπισμός και αξιολόγηση των κινδύνων ουσιώδους ανακρίβειας των οικονομικών καταστάσεων λόγω απάτης.
- Λήψη επαρκών κατάλληλων ελεγκτικών τεκμηρίων σχετικά με τους εκτιμώμενους κινδύνους ουσιώδους ανακρίβειας λόγω απάτης, μέσω του σχεδιασμού και της εφαρμογής κατάλληλων απαντήσεων.
- Να ανταποκρίνεται καταλλήλως σε απάτη ή υποψία απάτης που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο.

Οι απαιτήσεις ISA 240 είναι:²¹

- Ο ελεγκτής να διατηρεί επαγγελματικό σκεπτικισμό καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου.
- Όταν οι απαντήσεις σε έρευνες της διοίκησης ή εκείνοι που είναι επιφορτισμένοι με τη διακυβέρνηση είναι ασυνεπείς, ο ελεγκτής διερευνά τις ανακολουθίες.
- Συζήτηση μεταξύ των μελών της ομάδας.
- Οι οικονομικές καταστάσεις της οντότητας ενδέχεται να είναι επιρρεπείς σε ουσιώδη ανακρίβεια λόγω απάτης, συμπεριλαμβανομένου του τρόπου με τον οποίο μπορεί να προκύψει απάτη.
- Ερωτήσεις προς τη διοίκηση.
- Εκτίμηση της διαχείρισης του κινδύνου ότι οι οικονομικές καταστάσεις ενδέχεται να είναι ουσιωδώς ανακριβείς λόγω απάτης, συμπεριλαμβανομένης της φύσης, της έκτασης και της συχνότητας αυτών των εκτιμήσεων.
- Διαδικασία της Διοίκησης για τον εντοπισμό και την απάντηση στους κινδύνους απάτης στην οντότητα, συμπεριλαμβανομένων τυχόν ειδικών κινδύνων απάτης που έχει εντοπίσει η διοίκηση ή που έχουν τεθεί υπόψη της, ή κατηγορίες συναλλαγών,

²⁰ AICPA (2016). *Consideration of Fraud in a Financial Statement Audit*. [online] Available at: <https://www.aicpa.org/Research/Standards/AuditAttest/DownloadableDocuments/AU-C-00240.pdf>.

²¹ AICPA (2016). *Consideration of Fraud in a Financial Statement Audit*. [online] Available at: <https://www.aicpa.org/Research/Standards/AuditAttest/DownloadableDocuments/AU-C-00240.pdf>.

υπόλοιπα λογαριασμών ή γνωστοποιήσεις για τις οποίες υπάρχει κίνδυνος απάτης είναι πιθανό να υπάρχει.

- Η επικοινωνία της Διοίκησης, εάν υπάρχει, σε εκείνους που είναι επιφορτισμένοι με τη διακυβέρνηση σχετικά με τις διαδικασίες της για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των κινδύνων απάτης στην οντότητα.
- Η επικοινωνία της Διοίκησης, εάν υπάρχει, στους υπαλλήλους σχετικά με τις απόψεις της για επιχειρηματικές πρακτικές και ηθική συμπεριφορά
- Διαχείριση, εσωτερικός έλεγχος και άλλοι εντός της οντότητας, κατά περίπτωση, για να προσδιοριστεί εάν έχουν γνώση τυχόν πραγματικής, ύποπτης ή φερόμενης απάτης που επηρεάζει την οντότητα.²²
- Εάν όλοι αυτοί που είναι επιφορτισμένοι με τη διακυβέρνηση εμπλέκονται στη διαχείριση της οντότητας, ο ελεγκτής υποβάλλει έρευνες για να προσδιορίσει εάν έχουν γνώση τυχόν πραγματικής, ύποπτης ή φερόμενης απάτης που επηρεάζει την οντότητα. Αυτές οι έρευνες γίνονται εν μέρει για να επιβεβαιώσουν τις απαντήσεις στα ερωτήματα της διοίκησης.
- Ο ελεγκτής κατανοεί τον τρόπο με τον οποίο αυτοί που είναι επιφορτισμένοι με τη διακυβέρνηση ασκούν εποπτεία των διαδικασιών διαχείρισης για τον εντοπισμό και την ανταπόκριση στους κινδύνους απάτης στην οντότητα και τον εσωτερικό έλεγχο που έχει θεσπίσει η διοίκηση για τον μετριασμό αυτών των κινδύνων.
- Ο ελεγκτής αξιολογεί εάν ασυνήθιστες ή απροσδόκητες σχέσεις που έχουν προσδιοριστεί κατά την εκτέλεση αναλυτικών διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με λογαριασμούς εσόδων, μπορεί να υποδεικνύουν κινδύνους ουσιώδους ανακρίβειας λόγω απάτης.²³
- Ο ελεγκτής αξιολογεί κατά πόσον οι πληροφορίες που λαμβάνονται από τις άλλες διαδικασίες αξιολόγησης κινδύνων και σχετικές δραστηριότητες που εκτελούνται δείχνουν ότι υπάρχουν ένας ή περισσότεροι παράγοντες κινδύνου απάτης.
- Κατά τον εντοπισμό και την αξιολόγηση των κινδύνων ουσιώδους ανακρίβειας λόγω απάτης, ο ελεγκτής, βάσει τεκμηρίου ότι υπάρχουν κίνδυνοι απάτης στην αναγνώριση

²² <https://leaccountant.com/isa-240-summary/>

²³ AICPA (2016). *Consideration of Fraud in a Financial Statement Audit*. [online] Available at: <https://www.aicpa.org/Research/Standards/AuditAttest/DownloadableDocuments/AU-C-00240.pdf>.

εσόδων, αξιολογεί τους τύπους εσόδων, συναλλαγών εσόδων ή ισχυρισμών που δημιουργούν αυτούς τους κινδύνους.

- Κατά τον προσδιορισμό των συνολικών απαντήσεων για την αντιμετώπιση των εκτιμώμενων κινδύνων ουσιώδους ανακρίβειας λόγω απάτης σε επίπεδο οικονομικής κατάστασης, ο ελεγκτής πρέπει
- Ανάθεση και επίβλεψη προσωπικού.
- Αξιολόγηση εάν η επιλογή και εφαρμογή λογιστικών πολιτικών από την οικονομική οντότητα, ιδίως εκείνων που σχετίζονται με υποκειμενικές μετρήσεις και πολύπλοκες συναλλαγές, μπορεί να είναι ενδεικτική της δόλιας χρηματοοικονομικής αναφοράς που προκύπτει από την προσπάθεια της διοίκησης να διαχειριστεί τα κέρδη.
- Ενσωμάτωση ενός στοιχείου απρόβλεπτης κατά την επιλογή της φύσης, του χρόνου και της έκτασης των διαδικασιών ελέγχου.
- Ο ελεγκτής σχεδιάζει και εκτελεί διαδικασία που ανταποκρίνεται στον εκτιμώμενο κίνδυνο.
- Ο ελεγκτής εκτελεί την ακόλουθη διαδικασία λόγω του κινδύνου παράλειψης ελέγχου από τη Διοίκηση.
- Έλεγχος της καταλληλότητας των καταχωρήσεων ημερολογίου, για το τέλος της περιόδου και καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου και ρωτήστε για οποιαδήποτε ασυνήθιστη συναλλαγή.
- Έλεγχος στις λογιστικές εκτιμήσεις για προκαταλήψεις με αξιολόγηση και αναδρομική επανεξέταση.
- Για σημαντική συναλλαγή εκτός της κανονικής πορείας της επιχείρησης, αξιολόγηση της λογικής της επιχείρησης.

Αξιολόγηση αποδεικτικών στοιχείων ελέγχου²⁴

- Αξιολόγηση αν το αποτέλεσμα της αναλυτικής διαδικασίας που εκτελείται στο τέλος του ελέγχου για συνέπεια με τον εκτιμώμενο κίνδυνο.
- Αξιολόγηση για το αναγνωρισμένο υλικό ανακρίβειας ή όχι, εάν είναι ενδεικτικό της απάτης ή όχι.

²⁴ AICPA (2016). *Consideration of Fraud in a Financial Statement Audit*. [online] Available at: <https://www.aicpa.org/Research/Standards/AuditAttest/DownloadableDocuments/AU-C-00240.pdf>.

- Εάν ο ελεγκτής επιβεβαιώσει ότι δεν είναι σε θέση να συμπεράνει εάν οι οικονομικές καταστάσεις είναι ουσιωδώς λανθασμένες ως αποτέλεσμα απάτης, ο ελεγκτής αξιολογεί τις επιπτώσεις στον έλεγχο.

Εάν δεν είναι δυνατή η συνέχιση της δέσμευσης του ελεγκτή

- Να λάβει υπόψη τις επαγγελματικές και νομικές ευθύνες
 - Να κρίνει αν είναι κατάλληλο να αποσυρθεί
 - Εάν αποσυρθεί
1. Να συζητήσει με το κατάλληλο επίπεδο διοίκησης και εκείνους που είναι επιφορτισμένοι με τη διακυβέρνηση την απόσυρση του ελεγκτή από τη δέσμευση και τους λόγους για την απόσυρση.
 2. Να προσδιορίσει εάν υπάρχει επαγγελματική ή νομική απαίτηση να αναφέρετε στο πρόσωπο ή τα άτομα που πραγματοποίησαν το διορισμό ελέγχου ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, στις ρυθμιστικές αρχές, την απόσυρση του ελεγκτή από τη δέσμευση και τους λόγους για την απόσυρση.

Έγγραφο διαβεβαιώσεις

Ο ελεγκτής λαμβάνει γραπτές δηλώσεις από τη διοίκηση και, κατά περίπτωση, από εκείνους που είναι επιφορτισμένοι με τη διακυβέρνηση ότι:

- Αναγνωρίζουν την ευθύνη τους για το σχεδιασμό, την εφαρμογή και τη συντήρηση του εσωτερικού ελέγχου για την πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης.
- Έχουν γνωστοποιήσει στον ελεγκτή τα αποτελέσματα της εκτίμησης της διοίκησης σχετικά με τον κίνδυνο ότι οι οικονομικές καταστάσεις ενδέχεται να είναι ουσιωδώς λανθασμένες ως αποτέλεσμα απάτης
- Έχουν γνωστοποιήσει στον ελεγκτή τις γνώσεις τους για απάτη ή υποψία απάτης, που επηρεάζουν την εμπλεκόμενη οντότητα
- Έχουν γνωστοποιήσει στον ελεγκτή τις γνώσεις τους για τυχόν ισχυρισμούς απάτης ή υποψίας απάτης, που επηρεάζουν τις οικονομικές καταστάσεις της οντότητας που κοινοποιούνται από υπαλλήλους, πρώην υπαλλήλους, αναλυτές, ρυθμιστικές αρχές ή άλλους.

Ανακοινώσεις στη Διοίκηση και στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση

Εάν ο ελεγκτής έχει εντοπίσει απάτη ή έχει λάβει πληροφορίες που υποδεικνύουν ότι ενδέχεται να υπάρξει απάτη, ο ελεγκτής κοινοποιεί τα θέματα αυτά εγκαίρως στο κατάλληλο επίπεδο διαχείρισης, προκειμένου να ενημερώσει τα άτομα με πρωταρχική ευθύνη για την πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης θεμάτων που σχετίζονται με τις ευθύνες τους και την εξέταση της ευθύνης της αναφοράς σε ρυθμιστικές αρχές και αρχές επιβολής.²⁵

Τεκμηρίωση

- Συζήτηση μεταξύ της ομάδας και τη σημαντική απόφασή της.
- Οι εντοπισμένοι και αξιολογημένοι κίνδυνοι ουσιώδους ανακρίβειας λόγω απάτης σε επίπεδο οικονομικής κατάστασης και σε επίπεδο διεκδίκησης.
- Συνολική ανταπόκριση στον εκτιμώμενο κίνδυνο.
- Αποτέλεσμα των διαδικασιών
- Επικοινωνία με πελάτη
- Το τεκμήριο ότι υπάρχει κίνδυνος ουσιώδους ανακρίβειας λόγω απάτης που σχετίζεται με την αναγνώριση εσόδων δεν ισχύει στις περιστάσεις της δέσμευσης, ο ελεγκτής περιλαμβάνει στην τεκμηρίωση ελέγχου τους λόγους για το συμπέρασμα αυτό.

3.3. Κατηγορίες Λογιστικής Απάτης

²⁵ <https://leaccountant.com/isa-240-summary/>

Η λογιστική απάτη και κατάχρηση χωρίζεται σε δύο κύριες κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία είναι η απάτη προς όφελος της οικονομικής μονάδας ενώ η δεύτερη αντίστοιχα είναι η απάτη εις βάρος της οικονομικής μονάδας.

Απάτη εις βάρος της εταιρείας: Σε αυτή την περίπτωση, η εταιρεία είναι το «θύμα» της απάτης. Παράγοντες είτε του εσωτερικού είτε του εξωτερικού περιβάλλοντος προσπαθούν με διάφορες ενέργειες να ζημιώσουν την οικονομική μονάδα.

Απάτη προς όφελος της εταιρείας: Σε αυτή τη κατηγορία η εταιρεία είναι εκείνη που επωφελείται από την διάπραξη της απάτης. Η ανώτερη διοίκηση με διάφορες πράξεις που κάνει, αυξάνει την οικονομική θέση της εταιρείας με ενέργειες οι οποίες ωραιοποιούν το οικονομικό αποτέλεσμα, ή υπερεκτιμούν τις πωλήσεις. Σύμφωνα με τον Καζαντζή (2006), τα ακόλουθα είναι κοινά παραδείγματα αυτού του τύπου απάτης²⁶:

- Πώληση ή εκχώρηση πλασματικών ή ψευδώς απεικονισμένων στοιχείων του ενεργητικού
- Αντικανονικές και παράνομες πληρωμές κυβερνητικών αξιωματούχων, δωροδοκίες πάσης φύσεως, αμοιβές που σχετίζονται με παράνομες ενέργειες και δωροδοκίες πελατών ή προμηθευτών
- Σκοπίμως λανθασμένη παρουσίαση ή αποτίμηση συναλλαγών, στοιχείων του ενεργητικού, του εισοδήματος ή των υποχρεώσεων.
- Σκόπιμη μη καταγραφή ή αποκάλυψη σημαντικών πληροφοριών οι οποίες βελτιώνουν τη χρηματοοικονομική εικόνα της επιχείρησης στην αγορά.
- Μη επιτρεπτές οικονομικές δραστηριότητες οι οποίες παραβιάζουν νόμους, κανόνες, συμβόλαια ή κανονισμούς.

3.4. Το Τρίγωνο της Απάτης

Το 1950, ο Donald Cressey, εγκληματολόγος, ξεκίνησε τη μελέτη της απάτης υποστηρίζοντας ότι πρέπει να υπάρχει λόγος πίσω από ό, τι κάνουν οι άνθρωποι. Τα

²⁶ Καζαντζής, Ι.Χ. (2006), Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων, Εκδόσεις BusinessPlus A.E., Πειραιάς

σημαντικά χαρακτηριστικά που ορίζουν το "Τρίγωνο της Απάτης" είναι 3: η Πίεση, η Ευκαιρία και η Εκλογίκευση (Reciprocity, 2021).

Εικόνα 1 Τρίγωνο Απάτης – Hall, 2011

Το μοντέλο βασίζεται στην υπόθεση ότι η εξαπάτηση είναι αποτέλεσμα ενός συνδυασμού αυτών των τριών συστατικών.

• Πίεση

Σύμφωνα με έρευνες, η πίεση είναι ο κύριος παράγοντας που παρακινεί τον δράστη στη διάπραξη της απάτης. Η πίεση μπορεί να μην είναι πραγματική ή ορατή σε τρίτους.

Ο ακόλουθος πίνακας παραθέτει μερικές από τις πιέσεις που συχνά προκαλούν τα στελέχη επιχειρήσεων να κάνουν υπεξαίρεση στοιχείων:

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΙΕΣΗΣ	
Η ψύχωση για επιτυχία	Η αποτυχία προαγωγής
Τα υψηλά προσωπικά χρέη	Η άδικη μεταχείριση
Οι υψηλές ιατρικές δαπάνες	Η έλλειψη σεβασμού από την εργασία
Οι απροσδόκητες οικονομικές ανάγκες	

Οι προσωπικές οικονομικές απώλειες	Οι οικογενειακές ή συζυγικές πιέσεις Οι ακριβές συνήθειες
------------------------------------	--

Πίνακας: 1 Παράγοντες πίεσης

• **Ευκαιρία**

Το δεύτερο στοιχείο για τη διάπραξη της απάτης είναι η ευκαιρία. Επειδή η ευκαιρία είναι το μοναδικό στοιχείο του τριγώνου της απάτης το οποίο μπορούν να ελέγξουν οι ελεγκτές, ο βασικός παράγοντας για την αποφυγή της είναι η εφαρμογή εσωτερικών ελέγχων και η σωστή τήρησή τους.²⁷

²⁷ Βασιλείου, Δ., Ηρειώτης, Ν., (2008), Χρηματοοικονομική Διοίκηση, Θεωρία και Πρακτική, Εκδόσεις Rosili.

Οι παράγοντες δημιουργίας ευκαιριών για τη διάπραξη της απάτης παρουσιάζονται παρακάτω:

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ

Αναποτελεσματικότητα εσωτερικών ελέγχων (έλλειψη διαχωρισμού των καθηκόντων, έλλειψη φυσικών ελέγχων, αναποτελεσματική επίβλεψη)	Ελλειψη ηθικής καθοδήγησης και ηγεσίας Πρακτικές ατιμωρησίας
Αναποτελεσματικότητα διοικητικού συμβουλίου	

Πίνακας: 2 Παράγοντες Ευκαιρίας

• Εκλογίκευση

Αν δεν μπορούν να τα δικαιολογήσουν με βάση τη δική τους προσωπική ηθική, τα άτομα δεν θα διαπράξουν απάτη. Ακόμη και όταν χρειάζεται, ένας μεγάλος αριθμός εργαζομένων δεν θα διαπράξει απάτη, διότι γι 'αυτούς, ο προσωπικός χαρακτήρας θεωρείται ότι είναι ο κύριος περιοριστικός παράγοντας που τους εμποδίζει να συμμετάσχουν σε μια τέτοια συμπεριφορά. Ορισμένες συμπεριφορές εργαζομένων που σχετίζονται με απάτη παρατίθενται παρακάτω:²⁸

²⁸ Βασιλείου, Δ., Ηρειώτης, Ν., (2008), Χρηματοοικονομική Διοίκηση, Θεωρία και Πρακτική, Εκδόσεις Rosili.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΚΛΟΓΙΚΕΥΣΗΣ

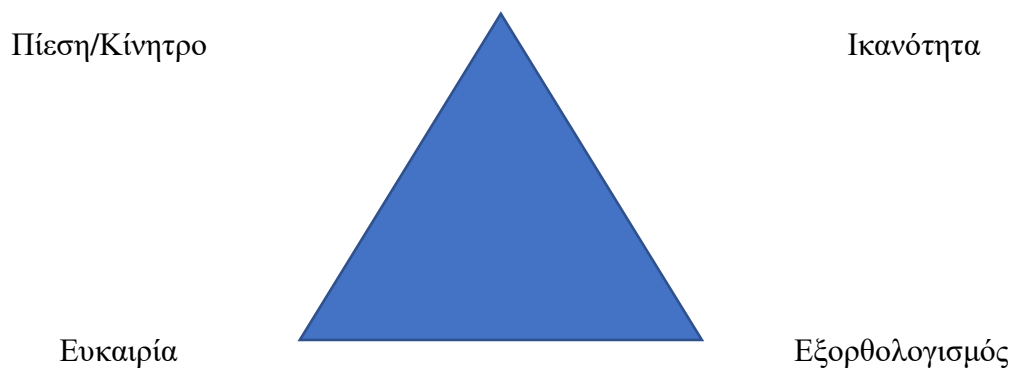
Όταν ο εργαζόμενος νιώθει ότι κακοπληρώνεται.	Όταν υπάρχει επιθυμία εκδίκησης.
Όταν εργαζόμενος δουλεύει σκληρά.	Όταν θεωρεί πως είναι απλά ένα δάνειο που μπορεί να εξοφληθεί εύκολα.
Όταν ο εργαζόμενος νομίζει πως και οι συνάδελφοι πράττουν ομοίως.	Η πεποίθηση ότι όλοι θα είναι ασφαλής.
Όταν ο εργαζόμενος θεωρεί πως οι ανώτερες θέσεις έχουν περισσότερα πλεονεκτήματα	Η αίσθηση ότι η πράξη αυτή γίνεται για καλό σκοπό.
Όταν ο εργαζόμενος έχει χαμηλό αυτοσεβασμό.	Όταν υποθέτει ότι γίνεται προσωρινά μέχρι να βελτιωθούν οι συνθήκες της αγοράς.

Πίνακας: 3 Παράγοντες Εκλογίκευσης

Και οι 3 συνθήκες είναι κατά κανόνα απαραίτητες για την διάπραξη απάτης. Μερικές από αυτές ενυπάρχουν στο επιχειρηματικό περιβάλλον, ενώ άλλες είναι έμφυτες στους ίδιους τους ανθρώπους. Από τα 3 στοιχεία του Τριγώνου της Απάτης η ευκαιρία είναι αυτό επί του οποίου όλες οι επιχειρήσεις έχουν το μεγαλύτερο έλεγχο.

3.5 Η Θεωρία του διαμαντιού της απάτης

Σύμφωνα με τους David Wolfe και Dana Hermanson το 2004, το τρίγωνο της απάτης μπορεί να ενισχυθεί με το τέταρτο στοιχείο, το στοιχείο της ικανότητας. Ισχυρίστηκαν ότι ακόμα και αν συνυπάρχουν η ευκαιρία, η πίεση και ο εξορθολογισμός είναι δύσκολο να υπάρξει απάτη χωρίς το στοιχείο της ικανότητας.

Εικόνα 2: Χαρακτηριστικά του Διαμαντιού της Απάτης – Wolfe και Hermanson, 2004

Ικανότητα το άτομο πρέπει να έχει τις δεξιότητες και τις ικανότητες για να διαπράξει απάτη. Η ευκαιρία ανοίγει την πόρτα σε ένα άτομο για να διαπράξει απάτη και η πίεση και ο εξορθολογισμός οδηγούν το άτομο στην εκμετάλλευση αυτής της ευκαιρίας. Ωστόσο το άτομο πρέπει να έχει την ικανότητα να αναγνωρίσει την ευκαιρία και να την εκμεταλλευτεί.

Για παράδειγμα η θέση ενός ατόμου εντός του οργανισμού μπορεί να παρέχει τη δυνατότητα δημιουργίας ή εκμεταλλεύσεις μιας ευκαιρία για απάτη που δεν είναι διαθέσιμη σε άλλους. Ένας Διευθύνων Σύμβουλος ή ένας διευθυντής τμήματος έχει

την εξουσία να επηρεάζει τις συμβάσεις ή τις συμφωνίες που ισχύουν, επηρεάζοντας έτσι το χρόνο αναγνώρισης εσόδων ή εξόδων.

Το σωστό άτομο για την απάτη είναι αρκετά έξυπνο για να κατανοήσει και να εκμεταλλευτεί τις αδυναμίες του εσωτερικού ελέγχου και να χρησιμοποιήσει τη θέση του σε πλεονέκτημα. Πολλές από τις μεγαλύτερες απάτες σήμερα διαπράττονται από έξυπνους, έμπειρους και δημιουργικούς ανθρώπους. Σύμφωνα με την Ένωση Εξεταστών Πιστοποιημένης Απάτης, το 51% των δραστών επαγγελματικής απάτης είχαν τουλάχιστον μεταπτυχιακό, το 49% των ήταν άνω των 40 ετών. Επιπλέον, το 46% των απατών που πρόσφατα μελέτησε η Ένωση διαπράχθηκαν από διευθυντές ή στελέχη.

3.6. Παραποίηση Οικονομικών Καταστάσεων

Οι οικονομικές καταστάσεις για την περίπτωση των επιχειρήσεων των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών και εφαρμόζουν υποχρεωτικά τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς είναι αυτές που προσδιορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.4308/2014 και είναι οι εξής παρακάτω:

- Ο Ισολογισμός
- Η Κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης
- Η κατάσταση μεταβολών ιδίων κεφαλαίων
- Η κατάσταση ταμειακών ροών και τέλος
- Το προσάρτημα

Ο Ισολογισμός είναι η οικονομική κατάσταση η οποία παρουσιάζει συνοπτικά και ταυτόχρονα όλα τα στοιχεία του Ενεργητικού, του Παθητικού και της Καθαρής Περιουσίας (Καθαρή Θέση) μιας επιχείρησης σε κάποια ορισμένη χρονική στιγμή και σύμφωνα με τις γενικά παραδεχτές λογιστικές αρχές. Όλα τα στοιχεία του ισολογισμού είναι εκφρασμένα με το ίδιο νόμισμα. Πρόκειται ουσιαστικά για μια φωτογραφία της οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης σε μια συγκεκριμένη

χρονική στιγμή, η οποία δείχνει τα μέσα που διαθέτει στην κατοχή της καθώς επίσης και τον τρόπο με τον οποίο χρηματοδοτήθηκε η απόκτησή τους.²⁹

Η Κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης είναι μια έκθεση που εμφανίζει συνοπτικά πληροφορίες σχετικά με το αποτέλεσμα, δηλαδή τα κέρδη ή τις ζημιές, που προέκυψαν κατά τη δραστηριότητα της επιχείρησης στη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Η χρονική αυτή περίοδος ονομάζεται λογιστική χρήση και είναι συνήθως το ένα έτος. Επιπλέον, στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης παρουσιάζονται και οι προσδιοριστικοί παράγοντες του αποτελέσματος που είναι τα έσοδα, τα έξοδα, τα έκτακτα κέρδη και οι έκτακτες ζημιές.³⁰ Με άλλα λόγια η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης είναι μια δυναμική κατάσταση, σε αντίθεση με τον στατικό ισολογισμό, η οποία παρουσιάζει τον τρόπο διαχείρισης όλων των μέσων που εμφανίζονται στον ισολογισμό.

Ο κύριος σκοπός της κατάστασης μεταβολών ιδίων κεφαλαίων είναι η παροχή πληροφοριών σχετικά με τις μεταβολές που παρουσιάζουν τα στοιχεία της καθαρής θέσης. Πρόκειται για ένα λογιστικό πίνακα ο οποίος για τη χρονική διάρκεια δύο συνεχόμενων λογιστικών χρήσεων περιέχει:³¹

- Τα υπόλοιπα των λογαριασμών των στοιχείων που συνθέτουν την καθαρή θέση (ίδια κεφάλαια) στην αρχή της χρήσης ή στο τέλος της προηγούμενης.
- Τα γεγονότα που οδήγησαν στη μεταβολή, αύξηση ή μείωση, των υπολοίπων των λογαριασμών των στοιχείων της Καθαρής Θέσης κατά τη διάρκεια της χρήσης.
- Τα καινούρια, προσαρμοσμένα πλέον, υπόλοιπα των λογαριασμών των στοιχείων της Καθαρής Θέσης στο τέλος της χρήσης.

Η κατάσταση ταμειακών ροών εμφανίζει τις εισπράξεις και τις πληρωμές που πραγματοποίησε η επιχείρηση δηλαδή δείχνει τις πραγματικές κινήσεις του χρήματος από και προς την επιχείρηση κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου.

²⁹ Βασιλείου, Δ., Ηρειώτης, Ν., (2008), Χρηματοοικονομική Διοίκηση, Θεωρία και Πρακτική, Εκδόσεις Rosili.

³⁰ Ψαρράς, Ι. (2012), «Συστήματα Χρηματοοικονομικής Διοίκησης, 3η Διάλεξη: ΚΑΧ, λογαριασμοί, ημερολόγιο και αποσβέσεις»

³¹ [Κατάσταση μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων \(Statement of owners' equity\) - ορισμός | Ευρετήριο Οικονομικών Όρων \(euretirio.com\)](http://www.euretirio.com)

Τέλος, στο προσάρτημα εμφανίζονται επεξηγηματικές και άλλες σημαντικές πληροφορίες για τη χρηματοοικονομική θέση και τα αποτελέσματα της επιχείρησης, οι οποίες έχουν σκοπό να διευκολύνουν τους αναγνώστες στην αναγκαία και πλήρη ενημέρωσή τους και κατανόηση των λογιστικών στοιχείων.

Οι προαναφερθείσες οικονομικές καταστάσεις και η σύνταξή τους είναι μια τεχνική απεικόνιση με αριθμούς της οικονομικής ζωής και δράσης διάφορων οικονομικών μονάδων και αποτελούν την αρχική φάση του λογιστικού έργου και της λογιστικής επιστήμης.

Σύμφωνα με αναφορές από μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες και της Ένωσης Πιστοποιημένων Ελεγκτών κατά της Απάτης, η παγκόσμια οικονομική κρίση ωθεί τις επιχειρήσεις σε παγκόσμιο επίπεδο να διαπράττουν όλο και περισσότερα οικονομικά εγκλήματα. Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων είναι σκόπιμη, κατά κανόνα πραγματοποιείται υπό την καθοδήγηση των ανώτατων ιεραρχικών στρωμάτων της επιχείρησης, με σκοπό την επίτευξη λογιστικών και όχι επιχειρηματικών σκοπών.

3.7. Κίνητρα Παραποίησης των Οικονομικών Καταστάσεων

Τα κίνητρα για την παραποίηση οικονομικών καταστάσεων ενδέχεται να διαφέρουν από εταιρεία σε εταιρεία. Τα οικονομικά κίνητρα είναι τα πιο συνηθισμένα, αλλά άλλοι τύποι κινήτρων, όπως ιδεολογικά κίνητρα, δεν αποκλείονται.

Τα κίνητρα παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων κατατάσσονται στις εξής κατηγορίες³².

- **Κίνητρα που απορρέουν από τη λειτουργία της Κεφαλαιαγοράς**

Η πίεση από τους χρηματοοικονομικούς αναλυτές: ένα από τα ισχυρά κίνητρα της διοίκησης για να παραποιήσει τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης, είναι η επιθυμία της να καταφέρει ή και να υπερβεί τις εκτιμήσεις των χρηματοοικονομικών αναλυτών. Το έργο των αναλυτών είναι κυρίως προς όφελος των θεσμικών επενδυτών (όπως τράπεζες, εταιρείες αμοιβαίων κεφαλαίων). Οι

³² Jurinski, Jim, and Ellen Lippman (1999) "Preventing financial fraud." Strategic Finance, vol. 80, no. 10

αναλυτές βασίζονται περισσότερο στην ενημέρωση που έχουν αυτοί για την εξεταζόμενη κάθε φορά επιχείρηση και στα μοντέλα που δημιουργούν και λιγότερο στις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις.

Η άντληση κεφαλαίων από το Χρηματιστήριο Αξιών: Εάν μια εταιρεία θέλει να συγκεντρώσει κεφάλαια από το Χρηματιστήριο, θα πρέπει να δείξει την κερδοφορία της με την πάροδο του χρόνου, αλλά ταυτόχρονα θα πρέπει να βελτιώσει τα βασικά χρηματοοικονομικά της δεδομένα (πωλήσεις, ρευστότητα κ.λπ.). Επομένως, όταν πρόκειται να εκδοθούν μετοχές για δημόσια πώληση, η εταιρεία έχει κίνητρο να παραποιήσει τα οικονομικά της αποτελέσματα έτσι ώστε να βελτιώσει τους όρους με τους οποίους θα διατεθούν οι μετοχές της, με αποτέλεσμα να κερδίζει σημαντικά οφέλη τόσο για τη διοίκηση όσο και για την ίδια την επιχείρηση.

Ο επιχειρησιακός ανταγωνισμός: πολλές οντότητες χρησιμοποιούν παραποιημένες οικονομικές καταστάσεις προκειμένου να ισχυροποιήσουν την οικονομική τους θέση στον κλάδο ή να εμποδίσουν τους ανταγωνιστές να εισέλθουν στην αγορά στην οποία δραστηριοποιούνται.

Ο δανεισμός από τράπεζες και πιστωτικά ιδρύματα: οι εταιρείες που αναζητούν ξένες επενδύσεις και δάνεια πρέπει να έχουν ικανοποιητικά οικονομικά μεγέθη που να βελτιώνουν την πιστοληπτική τους ικανότητα. Επομένως, οι εταιρείες με αρνητικά αποτελέσματα έχουν κίνητρο να παραποιούν τα χρηματοοικονομικά τους αποτελέσματα προκειμένου να εξαπατήσουν τους πιστωτές, εμφανίζοντας θετικά οικονομικά στοιχεία, βελτιώνοντας έτσι τη δανειακή τους ικανότητα.

- **Κίνητρα που προέρχονται από συμβατικές υποχρεώσεις της επιχείρησης**

Οι δανειακές συμβάσεις: Συνήθως, η σύμβαση δανείου περιλαμβάνει όρους που πρέπει να πληρούνται κατά τη διάρκεια της περιόδου αποπληρωμής του δανείου. Διαφορετικά, η μη πραγματοποίησή τους μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση του επιτοκίου δανεισμού ή μπορεί να μειώσει την περίοδο αποπληρωμής. Αυτό παρακινεί τις επιχειρήσεις που έχουν λάβει δάνειο να παραποιήσουν τις οικονομικές καταστάσεις τους.

Οι αμοιβές της Διοίκησης: οι αμοιβές της διοίκησης συνήθως συνδέονται με τις οικονομικές επιδόσεις της επιχείρησης, με σκοπό να ταυτίζονται και να είναι αλληλένδετοι οι στόχοι της διοίκησης με αυτούς των μετόχων. Το αποτέλεσμα αυτού

του γεγονότος είναι, να γεννάται το κίνητρο στη διοίκηση να παραποιεί τις οικονομικές καταστάσεις με σκοπό να μεγιστοποιεί τις αμοιβές της.

- **Κίνητρα που σχετίζονται με την συμπεριφορά των μελών της Διοίκησης**

Η διατήρηση της Διοικητικής θέσης ενός Μάνατζερ: κάθε μέλος της ανώτατης διοίκησης μιας επιχείρησης, ενεργεί με τέτοιο τρόπο ώστε να προφυλάξει τη διατήρηση της θέσης του στην ανώτατη διοίκηση της επιχείρησης. Επομένως, προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος και να διατηρηθεί η θέση που έχει, αποτελεί σημαντικό κίνητρο για αυτόν να παραποιήσει τα οικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης προς το καλύτερο, διότι μια μείωση ή η μη βελτίωση των οικονομικών μεγεθών μπορεί να οδηγήσει στην αντικατάστασή του.

Προαγωγές στην ιεραρχική πυραμίδα: τα μέλη της ανώτατης διοίκησης χρησιμοποιούν πρακτικές επηρεασμού των αποτελεσμάτων της επιχείρησης, όχι για να διατηρήσουν την θέση την οποία ήδη έχουν, αλλά για να μετεβιβασθούν σε κάποια υψηλότερη θέση στην διοικητική ιεραρχία.

- **Κίνητρα που απορρέουν από τον επιχειρησιακό προγραμματισμό**

Βραχυπρόθεσμος προσανατολισμός: σε ορισμένες περιπτώσεις οι επιχειρήσεις επικεντρώνουν την προσοχή τους στην επίτευξη των βραχυπρόθεσμων στόχων τους, παραβλέποντας τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά τους. Ειδικότερα, στην προσπάθειά τους να επιτύχουν τους βραχυπρόθεσμους στόχους κερδοφορίας που έχουν τεθεί, υιοθετούν πολιτικές οι οποίες μπορεί να ρισκάρουν τη μακροχρόνια πορεία της οικονομικής μονάδας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το φαινόμενο κατά το οποίο επιχειρήσεις που προσπαθούν να παρουσιάσουν αυξημένα κέρδη κατά τη διάρκεια μιας λογιστικής χρήσης κεφαλαιοποιούν τα έξοδά τους, παρουσιάζοντάς τα ως έσοδα στον Ισολογισμό τους, ενώ στην πραγματικότητα είναι δαπάνες και θα έπρεπε να εμφανιστούν στα αποτελέσματα χρήσης.

Μη ρεαλιστικοί προϋπολογισμοί και σχέδια δράσης: μερικές φορές οι επιχειρήσεις βάζουν ανέφικτα σχέδια δράσης και συντάσσουν μη ρεαλιστικούς προϋπολογισμούς. Αυτό συμβαίνει επειδή προσπαθούν να δώσουν κίνητρο στους διοικούντες να επιτύχουν ακόμη ψηλότερους και φιλόδοξους στόχους.

3.8. Η έλλειψη τυποποιημένων λογιστικών προτύπων

Μαζί με τη δομή των κινήτρων διαχείρισης, υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που συμβάλλουν σε ένα περιβάλλον όπου η απάτη είναι σχεδόν κοινή. Ένας από τους παράγοντες είναι η έλλειψη τυποποιημένων λογιστικών προτύπων.

Θεωρήθηκε ότι τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΠ) και οι Γενικός Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές (GAAP) θα είχαν από καιρό αναιρέσει τις διαφορές τους και θα καταλήξουν σε συμφωνία για ένα ενιαίο σύνολο παγκοσμίως αναγνωρισμένων λογιστικών πρακτικών.

Δυστυχώς, από το 2020, φαίνεται όλο και λιγότερο πιθανό ένα τέτοιο καθολικό σύνολο πρακτικών και προτύπων να δημιουργηθεί ποτέ. Η έλλειψη συναίνεσης σχετικά με το πώς πρέπει να ολοκληρωθεί η εφαρμογή της εταιρικής λογιστικής διευκολύνει τους ανέντιμους ανθρώπους να ξεφύγουν από την δολιοφθορά.

3.9. Πρακτικές Παραποίησης των Οικονομικών Καταστάσεων

Η πρακτική παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων των εταιρειών, πραγματοποιείται με σκόπιμη τροποποίηση των δεδομένων της, και ειδικότερα, με την υπερτίμηση των περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού (όπως αποθέματα, επενδύσεις, καταθέσεις κ.α.), των πωλήσεων και των κερδών, αλλά και με την υποτίμηση των υποχρεώσεων, των εξόδων και των ζημιών, με σκοπό να παρουσιάσει μια εικονική εικόνα για τα οικονομικά της στοιχεία και την κατάσταση της επιχείρησης.

Παρακάτω αναλύονται μερικές από τις πιο βασικές πρακτικές παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων.

3.9.1. Λογιστική Κάθαρση-“Big Bath Accounting”

Η στρατηγική της Λογιστικής κάθαρσης³³ είναι μια τεχνική διαχείρισης κερδών σύμφωνα με την οποία η διοίκηση της επιχείρησης, εν γνώσει της χειραγωγεί την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης για να παρουσιάσει τα άσχημα αποτελέσματα να φαίνονται ακόμη χειρότερα, ώστε τα μελλοντικά αποτελέσματα να δείχνουν αυξημένο καθαρό εισόδημα. Η στρατηγική αυτή περιλαμβάνει την πραγματοποίηση

³³ [Big Bath Definition \(investopedia.com\)](https://www.investopedia.com/terms/b/big-bath-definition/)

όσο το δυνατόν περισσότερων αποσβέσεων - διαγραφών σε μια περίοδο. Οι διαγραφές αυτές αφαιρούν ή μειώνουν τα περιουσιακά στοιχεία από τα οικονομικά βιβλία και οδηγούν σε χαμηλότερα καθαρά έσοδα για το έτος αυτό. Εφαρμόζεται συχνά σε μια σχετικά κακή χρονιά (σε μιθα ύφεση όταν οι περισσότερες άλλες εταιρίες επίσης δημοσιοποιούν λίγα κέρδη) κατά την οποία οι πωλήσεις μειώνονται και η εταιρεία θα αναφέρει απώλεια σε κάθε περίπτωση ή σε μια χρονιά κατά την οποία συνέβησαν ασυνήθη γεγονότα όπως αλλαγή διοίκησης, αναδιάρθρωση ή συγχώνευση.

Η νέα διοίκηση είναι λιγότερο αισιόδοξη σχετικά με την αποτελεσματικότητα της εταιρίας την οποία αναλαμβάνει καθώς και τις αξίες υπαρχόντων περιουσιακών στοιχείων της. Η νέα διοίκηση επωφελείται συνήθως από τη μείωση των τρεχόντων κερδών, ενώ μειώνει παράλληλα τις ιστορικές βάσεις για μελλοντικές συγκρίσεις, κατηγορώντας τις προηγούμενες διοικήσεις. Πολλές εταιρίες που προσπαθούν να παραμείνουν ανταγωνιστικές οδηγούνται σ' κινήσεις όπως η αναδιοργάνωση ή η εξάλειψη λειτουργιών ή θυγατρικών. Αυτό επιτυγχάνεται δημιουργώντας μια εκτιμώμενη ζημιά που ονομάζεται ως μη επαναλαμβανόμενη χρέωση έναντι των εσόδων (δηλαδή η ζημιά δεν θα εμφανίζεται στα τακτικά λειτουργικά αποτελέσματα).

Οι περιπτώσεις που συνήθως εφαρμόζεται η τεχνική "Big Bath" είναι:³⁴

- Αναδιοργάνωση λειτουργιών
- Διάθεση λειτουργιών
- Αντικατάσταση διοίκησης
- Αναδιοργάνωση προβληματικού δανεισμού
- Γενική περίοδος ύφεσης
- Μείωση και απαξίωση κεφαλαίων

Ως εκ τούτου, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι όταν οι ειδήσεις για τα κέρδη της εταιρείας είναι πολύ κακές, οι διοικήσεις προβαίνουν στη λογιστική Big Bath Accounting και όταν οι ειδήσεις είναι καλές, προχωρούν στην εξομάλυνση των κερδών.

³⁴ [Big Bath Definition \(investopedia.com\)](http://investopedia.com)

3.9.2. Λογιστικά τεχνάσματα

Η σκόπιμη παράλειψη ή η κακή εμφάνιση γεγονότων, συναλλαγών, λογαριασμών και άλλων σημαντικών πληροφοριών που είναι απαραίτητες για τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων, ακόμα και η εσκεμμένη μη εφαρμογή λογιστικών κανόνων, αρχών και προτύπων που αποτελούν εργαλεία για τη μέτρηση, αναγνώριση και αποκάλυψη οικονομικών γεγονότων και συναλλαγών, αποτελούν τεχνικές που παραποιούν τη χρηματοοικονομική εικόνα της οικονομικής μονάδας.

Οι εταιρείες χρησιμοποιούν λογιστικές τεχνικές ή μεθόδους για να παραποιήσουν τα οικονομικά τους δεδομένα και να εμφανίσουν παραποιημένες οικονομικές καταστάσεις που δεν συνάδουν με την πραγματικότητα. Το αποτέλεσμα αυτών των ενεργειών είναι παραπληροφόρηση του επενδυτικού κοινού, τα πιστωτικά ιδρύματα, φορολογικές αρχές καθώς και την Γενική Συνέλευση.

Εικόνα 3. Λογιστικά τεχνάσματα με στόχο την παραποίηση των οικονομικών αποτελεσμάτων των επιχειρήσεων

Ακολουθούν ορισμένα λογιστικά τεχνάσματα.

- **Η τεχνική Channel Stuffing³⁵**

Η τεχνική αυτή είναι μια παραπλανητική και παράνομη πρακτική μέσω της οποίας μια εταιρεία προσπαθεί να προωθήσει τις πωλήσεις της και να πείσει τους πελάτες της να αγοράσουν μεγαλύτερο αριθμό προϊόντων κάνοντας προσφορές ή εκπτώσεις. Με αυτόν τον τρόπο, θα παρουσιάσει σταθερά έσοδα και θα διασφαλίσει ότι ακόμη και σε δύσκολους καιρούς, τόσο για την αγορά όσο και για την ίδια την εταιρεία, μπορεί να λειτουργεί κανονικά. Τέτοιες τακτικές, αν και θεωρούνται κακή πρακτική, χρησιμοποιούνται για την επίτευξη βραχυπρόθεσμων στόχων πωλήσεων που μπορεί να είναι επιζήμια για την επιχείρηση μακροπρόθεσμα.

Μία από τις πρωταρχικές ενέργειες που μπορεί να κάνει μια εταιρεία για να αποφύγει τέτοιου είδους τεχνάσματα είναι να καθορίζει ρεαλιστικούς στόχους πωλήσεων.

- **Εικονικές πωλήσεις³⁶**

Αυτή η τεχνική εφαρμόζεται για συνδεδεμένες εταιρείες ή ανύπαρκτες εταιρείες. Παραποιείται ο ισολογισμός και η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης της εταιρείας, με καταχώρηση εικονικών τιμολογίων. Κυρία επιδίωξη της τεχνικής αυτής είναι η αύξηση του πραγματικού μεγέθους των εσόδων και κατά συνέπεια του πραγματικού κέρδους και τη βελτίωση μιας σειράς δεικτών όπως της αποδοτικότητας των συνολικών κεφαλαίων, του καθαρού περιθωρίου κέρδους και της αποδοτικότητας των ίδιων κεφαλαίων.

- **Cookie Jar Reserve³⁷**

³⁵ [Investopedia: Sharper insight, better investing.](#)

³⁶ Καζαντζής, Ι.Χ. (2006), Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων, Εκδόσεις BusinessPlus A.E., Πειραιάς

³⁷ Kokoszka, R. J. (2003). Recognizing the Signs: Internal Auditors Can Help Organizations Avoid the Risks Associated with Inappropriate Earning Management by Understanding the Symptoms and Sharing their Knowledge, Internal Auditor , Vol.60,pp 64-67

Το χαρακτηριστικό της λογιστικής των δεδουλευμένων είναι ότι μια επιχείρηση πρέπει να έχει τη δυνατότητα να εκτιμά και να καταγράφει τις υποχρεώσεις που θα πληρωθούν στο μέλλον από τις συναλλαγές που έχουν προκύψει κατά το τρέχον έτος.

Για παράδειγμα, μια οντότητα επιλέγει μια υψηλή τιμή από μια πιθανή εκτίμηση εξόδου, καταγράφοντας με αυτό τον τρόπο περισσότερες δαπάνες εκείνο το έτος. Επομένως, είναι πιο πιθανό να εκτιμηθεί καταγραφή μειωμένων εσόδων τα επόμενα χρόνια.

Μ' αυτόν τον τρόπο δημιουργείται ένα αποθεματικό "cookie jar reserve" στην επιχείρηση και είναι δυνατόν να το χρησιμοποιήσει για μελλοντική χρήση για να προκαλέσει μια οικονομική ώθηση. Παραποιείται ο ισολογισμός και η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης της εταιρείας, με καταχώρηση εικονικών τιμολογίων.

Όπως δημοσιεύτηκε σε άρθρο στην ιστοσελίδα businessrev.gr, το 2010, στην Dell επιβλήθηκε πρόστιμο 100 εκατομμυρίων δολαρίων για συμμετοχή σε λογιστικό τέχνασμα. Η εταιρεία χρησιμοποίησε πρακτικά αποθεματικών " cookie jar reserve " για να καλύψει τα μειονεκτήματά της στη λειτουργία αποτελεσμάτων μεταξύ της χρήσης 2002 και 2005

- **Αποθέματα**³⁸

Το απόθεμα είναι ο λογιστικός όρος των αντικειμένων, των εξαρτημάτων και των πρώτων υλών που μια εταιρεία χρησιμοποιεί στην παραγωγή ή πούλά. Ένας διευθυντής μιας επιχείρησης, ασκεί τη διαχείριση αποθέματος και έχει την ευθύνη ώστε να διασφαλίζει ότι υπάρχει πάντα αρκετό απόθεμα στην άκρη αλλά και να μπορεί να προσδιορίσει πότε υπάρχει έλλειψη.

Το ρήμα «απόθεμα» αναφέρεται στην πράξη καταμέτρησης ή καταχώρισης στοιχείων. Ως λογιστικός όρος, το απόθεμα αναφέρεται σε όλα τα αποθέματα στα διάφορα στάδια παραγωγής και αποτελεί τρέχον περιουσιακό στοιχείο. Διατηρώντας το απόθεμα, τόσο οι λιανοπωλητές όσο και οι κατασκευαστές μπορούν να συνεχίσουν να πωλούν ή να κατασκευάζουν αντικείμενα. Το απόθεμα είναι ένα σημαντικό

³⁸ Καζαντζής, Ι.Χ. (2006), Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων, Εκδόσεις BusinessPlus A.E., Πειραιάς

πλεονέκτημα για τις περισσότερες εταιρείες. Ωστόσο, ενώ το απόθεμα είναι ένα περιουσιακό στοιχείο στον ισολογισμό, το πολύ απόθεμα μπορεί να καταστεί πρακτική ευθύνη.

Ένας τρόπος που χρησιμοποιείται συχνά για την αποτίμηση των αποθεμάτων είναι το τέχνασμα "Bill and hold sales transaction". Δημιουργείται λοιπόν, ένας τύπος συμφωνίας πώλησης ο οποίος επιτρέπει την πληρωμή πριν από την ουσιαστική παράδοση του προϊόντος. Αποτελεί μια συμφωνία πώλησης στην οποία ο πωλητής τιμολογεί έναν πελάτη για το προϊόν εκ των προτέρων. Κατά συνέπεια, η επιχείρηση δείχνει να έχει πωλήσει τα προϊόντα της ενώ συνεχίζει να τα έχει στην αποθήκη ως απόθεμα. Κατά τη διεξαγωγή τέτοιων συναλλαγών, η εταιρεία ενδέχεται να παραβιάζει την αρχή πραγματοποίησης των εσόδων και να καταγράφει έσοδα πριν από τη μεταφορά του προϊόντος³⁹

- **Big Bet on the Future**⁴⁰

Οι τακτικές αυτές αναφέρονται σε περιπτώσεις συγχώνευσης δύο επιχειρήσεων και περιέχουνε:

Διαγραφή εξόδων έρευνας και ανάπτυξης για την συγχωνευμένη επιχείρηση. Μ' αυτόν τον τρόπο η επιχείρηση προστατεύει τα μελλοντικά έσοδά της από χρεώσεις που αφορούν την τιμή αγοράς και

Αύξηση του κέρδους του αποκτώμενου ενσωματώνοντας τα κέρδη της εξαγορασμένης εταιρείας στις οικονομικές εκθέσεις. Με την απόκτηση άλλης εταιρείας, η μητρική εταιρεία αγοράζει μια εγγυημένη βελτίωση στο τρέχον ή στο μέλλον.

³⁹ Καζαντζής, Ι.Χ. (2006), Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση Ενοπιών, Αρχών και Προτύπων, Εκδόσεις BusinessPlus Α.Ε., Πειραιάς

⁴⁰ Καζαντζής, Ι.Χ. (2006), Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση Ενοπιών, Αρχών και Προτύπων, Εκδόσεις BusinessPlus Α.Ε., Πειραιάς

3.10. Η έννοια του επιπέδου σημαντικότητας – Ουσιαστικότητα

Ένας σημαντικός όρος για την Ελεγκτική και για τη Λογιστική, είναι η έννοια του επιπέδου σημαντικότητας. Το επίπεδο σημαντικότητας είναι η τάξη μεγέθους ενός σφάλματος στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις που καθιστά πιθανό τον επηρεασμό των οικονομικών αποφάσεων των χρηστών (ΔΕΠ 320). Δηλαδή το επίπεδο σημαντικότητας είναι το μέγιστο ποσό ανοχής ενός σφάλματος στα διάφορα κονδύλια των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Ο ορισμός του επιπέδου σημαντικότητας είναι ιδιαίτερα σημαντικό θέμα καθώς εάν ένα σφάλμα δεν ξεπερνά το επίπεδο αυτό, οι οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης θεωρείται ότι πληρούν το κριτήριο της εύλογης παρουσίασης και ο ελεγκτής θα εκδώσει έκθεση με σύμφωνη γνώμη. Σε αντίθετη περίπτωση, εάν ένα σφάλμα υπερβαίνει το επίπεδο σημαντικότητας, ο ελεγκτής υποχρεούται να τροποποιήσει αναλόγως την έκθεσή του.⁴¹

Ο καθορισμός του επιπέδου σημαντικότητας έχει μεγάλη σημασία και για έναν ακόμη λόγο. Το σχετικό ποσό που προσδιορίζεται, λειτουργεί ως πυξίδα για τον ελεγκτή στο σχεδιασμό των ελεγκτικών δοκιμασιών για ποσοτικά σφάλματα. Για παράδειγμα, ο καθορισμός ενός μικρότερου επιπέδου σημαντικότητας υποδηλώνει ότι το μικρότερο αυτό σφάλμα μπορεί να επηρεάσει τις αποφάσεις των χρηστών. Συνεπώς, ο ελεγκτής πρέπει να επεκτείνει τον έλεγχό του σε εύρος, ώστε να διασφαλίσει ότι δεν υπάρχουν τέτοια (μικρότερα) σφάλματα. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει μια αρνητική σχέση μεταξύ επιπέδου σημαντικότητας και έκτασή ελέγχου. Επομένως, ένα μικρότερο επίπεδο σημαντικότητας αυξάνει το κόστος ελέγχου.

Για την καλύτερη κατανόηση της έννοιας του επιπέδου σημαντικότητας δίνεται η παρακάτω περίπτωση.

⁴¹ Τσακλάγκανος, Άγγελος Α. Ελεγκτική / Άγγελος Α. Τσακλάγκανος. - 2η έκδ. - Θεσσαλονίκη : Κυριακίδη Αφοί, 2005.

Στη φάση του σχεδιασμού του έλεγχου, ο ελεγκτής καθορίζει το σχεδιαζόμενο (προσωρινό) επίπεδο σημαντικότητας, δηλαδή ορίζει το μέγιστο ποσό ανεκτού σφάλματος με βάση τα συνοδικά μεγέθη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων (σύνοδο κερδών και σύνοδο του ενεργητικού). Για παράδειγμα, εάν το σύνοδο του ενεργητικού μιας επιχείρησης είναι 100 εκατομμύρια, ο ελεγκτής αποφασίζει ότι σφάλμα μέχρι 1 εκατομμύριο (υποτίμηση ή υπερτίμηση) δε θίγει την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων, υπό την έννοια ότι δεν αναμένεται το σφάλμα αυτό να επηρεάσει τις οικονομικές αποφάσεις τρίτων που στηρίζονται στη χρήση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της εταιρείας.

Ο καθορισμός του προσωρινού επιπέδου σημαντικότητας στο στάδιο του σχεδιασμού διευκολύνει την όλη διαδικασία σχεδιασμού ενός αποδοτικού και αποτελεσματικού ελέγχου, αφού το μέγεθος αυτό αποτελεί ένα γενικό οδηγό για τη διενέργεια του ελέγχου και τη συγκέντρωση ελεγκτικών τεκμηρίων. Στην πράξη, οι ελεγκτικές εταιρείες συνήθως χρησιμοποιούν εμπειρικούς οδηγούς για τον υπολογισμό του επιπέδου σημαντικότητας, αφού τα ΔΕΠ δε δίνουν σχετικές οδηγίες. Οι οδηγίες αυτοί βασίζονται σε κυμαινόμενα ποσοστά επί ορισμένων μεγεθών των οικονομικών καταστάσεων.

Ο ελεγκτής αντιμετωπίζει το προσωρινό επίπεδο σημαντικότητας σε συνάρτηση του μεγέθους της ελεγχόμενης επιχείρησής. Ωστόσο καθώς το μέγεθος μιας επιχείρησης αυξάνει, το ποσοστό που εφαρμόζεται επί του τζίρου ή του συνόλου του ενεργητικού μπορεί να μειώνεται. Γενικότερα, για τον καθορισμό του επιπέδου σημαντικότητας απαιτείται εφαρμογή επαγγελματικής κρίσης σε μεγάλο βαθμό. Αυτό ισχύει για την αξιολόγηση ποιοτικού χαρακτήρα πληροφοριών και δεδομένων.⁴² Για παράδειγμα, το επίπεδο σημαντικότητας επηρεάζεται και από την εν γένει οικονομική κατάσταση της επιχείρησης. Έτσι, σε μια επιχείρηση που βρίσκεται σε δύσκολη οικονομική κατάσταση ο ελεγκτής θα ορίσει μικρότερο επίπεδο σημαντικότητας, σε σχέση με το επίπεδο που θα όριζε για μια, του αυτού μεγέθους και κλάδου, κερδοφόρα και υγιή επιχείρηση. Στην απόφαση για το εάν ένα

⁴² Σιώτης, Θεοχάρης Δ. Σύγχρονη ελεγκτική / Θεοχάρης Σιώτης, Άγγελος Ζωϊτσάς. - 1η έκδ. - Θεσσαλονίκη : σοφία Α.Ε., 2009

ποσό είναι σημαντικό πρέπει επίσης να ερευνείται εάν το ποσό αυτό θα προκαλούσε βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη και δείκτες (π.χ. ποσοστό μικτού κέρδους, δείκτης έμμεσέ ρευστότητας κ.λπ.) να πέσουν κάτω από κάποια κριτική τιμή.

Αντικείμενο της παρούσας ενότητας είναι να οριοθετήσει εννοιολογικά την λογιστική απάτη και να παρουσιάσει τις βασικότερες κατηγορίες και τα κίνητρα που οδηγούν τις επιχειρήσεις στο να διαπράξουν μια παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων. Ειδικότερα, παρουσιάστηκαν ορισμένες πρακτικές παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων. Μέσα από αυτά γίνονται κατανοητές οι μέθοδοι που ακολουθούνται από τις επιχειρήσεις οι οποίες παραποιούν τις οικονομικές τους καταστάσεις καθώς και το πόσο σπουδαίο ρόλο παίζει το επίπεδο σημαντικότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Το φαινόμενο της λογιστικής απάτης μέσω της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων είναι ένα υπαρκτό πρόβλημα. Η χειραγώγηση των κερδών έχει πάρει ανησυχητικές διαστάσεις διεθνώς, αλλά και στην χώρα μας.

Όπως προκύπτει από την μελέτη, οι απάτες οι οποίες γίνονται συνήθως, αφορούν την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων. Ως βασικά κίνητρα διενέργειας του συγκεκριμένου τύπου απάτης, είναι η ωραιοποίηση των αποτελεσμάτων για την αύξηση της κερδοφορίας. Οι ευκαιρίες που δίνονται στις επιχειρήσεις, έτσι ώστε να διαπράξουν τις απάτες, δημιουργούνται μέσα από την αδυναμία του εσωτερικού ελέγχου να αντιληφθεί την απάτη, αλλά και από την έλλειψη της τήρησης του κώδικα επαγγελματικής συμπεριφοράς από τις εποπτικές αρχές και την αντίστοιχη ελεγκτική εταιρεία. Υπάρχουν πολλές μελέτες περιπτώσεων εταιρειών, στις οποίες είναι εμφανές πώς υπήρξε παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων. Υπάρχουν αρκετοί λόγοι που μπορεί να οδηγούν σε τέτοιου είδους παρατυπίες όπως:

- Αίσθημα έντονης πίεσης για εμφάνιση μίας θετικής εικόνας

Σε πολλές περιπτώσεις, το γεγονός ότι καταφεύγουν οι επιχειρηματίες σε παρατυπίες, δεν σημαίνει πως απαραίτητα γίνεται με δόλο και πως οι ίδιοι επιθυμούν να εξαπατήσουν. Απεναντίας, συμβαίνει λόγω του ότι υποκύπτουν στην τεράστια πίεση που ασκούν στον εαυτό τους, αφού έχουν επενδύσει μέσω της εταιρείας τους υπερβολικά χρηματικά ποσά που πιστεύουν πως θα την οδηγήσουν σε συνεχώς αυξανόμενη ανάπτυξη και κερδοφορία.

- Περιορισμός των προσδοκιών των επενδυτών

Υπάρχουν αρκετές καταστάσεις που μπορεί να δημιουργήσουν πειρασμό για έναν διευθύνοντα σύμβουλο έτσι ώστε να παραποιήσει τα οικονομικά στοιχεία μιας εταιρίας και να διαμορφώσει αντίστοιχα τις ρεαλιστικές προσδοκίες των επενδυτών. Έτσι, σε περίπτωση που μια εταιρεία παρουσιάσει στους επενδυτές της οικονομικά αποτελέσματα που δεν επιθυμούν αυτοί να δουν και μειωμένη κερδοφορία, που για τους ίδιους σημαίνει μειωμένα έσοδα, ο διευθύνων σύμβουλος αυτομάτως θα βρεθεί σε δύσκολη θέση. Έτσι, για παράδειγμα, μπορεί να αλλάξει την ημερομηνία σε μερικές σημαντικές πωλήσεις, έτσι ώστε τα έσοδα να προωθηθούν στην επόμενη οικονομική χρήση και να κάνει την πορεία της να φαίνεται ανοδική.

- Ενεργοποίηση μόνους εκτελεστικών

Ένα πολύ κοινό κίνητρο για παραποίηση οικονομικών καταστάσεων είναι η επίτευξη στόχων πωλήσεων / εσόδων που οδηγούν σε υψηλά μόνους. Η δομή αυτών των μόνους-κινήτρων έχει συχνά επικριθεί ως ουσιαστικό κίνητρο για ένα στέλεχος να «εξαπατήσει».

Ίσως, μεγάλες εταιρείες να εξετάσουν το ενδεχόμενο να καταργήσουν τα μόνους που καταβάλλονται με αυτόν τον τρόπο. Αντ' αυτού, μπορεί να προσφέρουν επιδόματα επιδόσεων με βάση μια μη χρηματοοικονομική μέτρηση. Για παράδειγμα, ο Διευθύνων Σύμβουλος και ο CFO θα μπορούσαν να πληρώσουν μόνους εάν η ικανοποίηση της εξυπηρέτησης πελατών αυξηθεί κατά πέντε ποσοστιαίες μονάδες.

Τέλος, σημαντικό είναι οι εποπτικές και ελεγκτικές αρχές όταν βρίσκονται αντιμέτωπες με τέτοιες παραβάσεις στις οικονομικές καταστάσεις, να μην καλύπτουν τους οργανισμούς και τα πιστοποιητικά που εκδίδουν να είναι αληθή και φερέγγυα.

Σε γενικές γραμμές, μπορεί να ειπωθεί ότι μια βελτίωση στην κατανόηση του φαινομένου της απάτης επιτυγχάνεται με την εφαρμογή της ανάλυσης χρηματοοικονομικών δεικτών, κυρίως λόγω της ενδιαφέρουσας έκθεσης διακριτικών χαρακτηριστικών των πλαστών αναφορών και της επιλογής σημαντικών δεικτών ως προγνωστικών λογιστικών στοιχείων. Η μεθοδολογία αυτή θα μπορούσε να εφαρμοστεί στο μέλλον για την περαιτέρω διερεύνηση της λογιστικής απάτης, καθώς στα πλαίσια της παρούσας εργασίας έγινε μόνο βιβλιογραφική ανασκόπηση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Βασιλείου, Δ., Ηρειώτης, Ν., (2008), Χρηματοοικονομική Διοίκηση, Θεωρία και Πρακτική, Εκδόσεις Rosili.
2. Καζαντζής, Ι.Χ. (2006), Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων, Εκδόσεις BusinessPlus Α.Ε., Πειραιάς
3. Νεγκάκης Ι. Χρήστος – Ταχυνάκης Δ. Παναγιώτης (2017), Ελεγκτική – Εσωτερικός έλεγχος – Θεωρία και Εφαρμογές, Θεσσαλονίκη
4. Σιώτης, Θεοχάρης Δ. Σύγχρονη ελεγκτική / Θεοχάρης Σιώτης, Άγγελος Ζωϊτσάς. - 1η έκδ. - Θεσσαλονίκη : σοφία Α.Ε., 2009
5. Τσακλάγκανος, Άγγελος Α. Ελεγκτική / Άγγελος Α. Τσακλάγκανος. - 2η έκδ. - Θεσσαλονίκη : Κυριακίδη Αφοί, 2005.
6. Ψαρράς, Ι. (2012), «Συστήματα Χρηματοοικονομικής Διοίκησης, 3η Διάλεξη: ΚΑΧ, λογαριασμοί, ημερολόγιο και αποσβέσεις»

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Dalnial, Hawariah et al. (2014). “Detecting Fraudulent Financial Reporting through Financial Statement Analysis”. In: Journal of Advanced Management.
2. David J. Cooper, Tina Dacin και Donald Palmer «Fraud in Accounting, Organizations and Society: Extending the Boundaries of Research», Alberta School of Business Research Paper No. 2014-04
3. F. Fernandhytia και Muslichah (2020) «THE EFFECT OF INTERNAL CONTROL, INDIVIDUAL MORALITY AND ETHICAL VALUE ON ACCOUNTING FRAUD TENDENCY» Media Ekonomi dan Manajemen, Volume 35 Issue 1, 112-127

4. Florenz C. Tugas (2012) «Exploring a New Element of Fraud: A Study on Selected Financial Accounting Fraud Cases in the World» American International Journal of Contemporary Research Vol. 2 No. 6
5. Francesca di Donato (2008) «The relation between accounting frauds and corporate governance systems: an analysis of recent scandals», https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1086624
6. Huber, Wm. Dennis (2017) «FORENSIC ACCOUNTING, FRAUD THEORY, AND THE END OF THE FRAUD TRIANGLE». Journal of Theoretical Accounting Research, Vol. 12 Issue 2, p28-49. 22p.
7. Jurinski, Jim, and Ellen Lippman (1999) "Preventing financial fraud." Strategic Finance, vol. 80, no. 10
8. Kokoszka, R. J. (2003). Recognizing the Signs: Internal Auditors Can Help Organizations Avoid the Risks Associated with Inappropriate Earning Management by Understanding the Symptoms and Sharing their Knowledge, Internal Auditor , Vol.60,pp 64-67
9. Lee, Thomas A., Robert W. Ingram, and Thomas P. Howard (1999). "The Difference Between Earnings and Operating Cash Flow as an Indicator of Financial Reporting Fraud". In: Contemporary Accounting Research.
10. Lenard, Mary Jane, Ann Watkins, and Pervaiz Alam (2007). "Effective Use of Integrated Decision Making: An Advanced Technology Model for Evaluating Fraud in Service-Based Computer and Technology Firms". In: Journal of Emerging Technologies in Accounting
11. Ling Lei Lisic, Sabatino Silveri , Yanheng Song' και Kun Wang (2015) «Accounting fraud, auditing, and the role of government sanctions in China», Journal of Business Research Volume 68, Issue 6
12. Louwers, T., Ramsay, R., Sinason, D., Strawser, J., & Thibodeau, J. (2011) «Auditing and Assurance Services» McGraw-Hill: United States.
13. Madan Lal Bhasin (2013) «Corporate Accounting Fraud: A Case Study of Satyam Computers Limited», Open Journal of Accounting, 2013, 2, 26-38
14. Mokhiber, Russell and Robert Weissman (2005). On The Rampage: Corporate Power and the Destruction of Democracy. Corporate Focus Series. Common Courage Press.

15. Monica Ramos Montesdeoca, Agustín J. Sánchez Medina and Felix Blázquez Santana (2019) «Research Topics in Accounting Fraud in the 21st Century: A State of the Art», MDPI
16. Pagano M. and Immordino G. (2012) «The Review of Corporate Finance Studies», Volume 1, Issue 1, Pages 109–133
17. Pai, Ping Feng, Ming Fu Hsu, and Ming Chieh Wang (2011). “A Support Vector Machine-Based Model for Detecting Top Management Fraud”. In: Knowledge-Based Systems.
18. Rasha Kassem, Andrew W. Higson (2016) « External Auditors and Corporate Corruption». American Accounting Association, Current Issues in auditing, Vol. 10, No. 1
19. Reciprocity. (2021). What is the Fraud Triangle? - Reciprocity. [online] Available at: <https://reciprocity.com/resources/what-is-the-fraud-triangle/#:~:text=The%20three%20%E2%80%9Cpoints%E2%80%9D%20or%20elements,present%20for%20fraud%20to%20occur.>
20. Spathis, Charalambos (2002). “Detecting False Financial Statements Using Published Data: Some Evidence from Greece”. In: Managerial Auditing Journal.
21. Swedberg R. (2010) The structure of confidence and the collapse of Lehman Brothers, The Economic Sociology of the U.S. Financial
22. Van Vlasselaer, Veronique et al. (2015). “GOTCHA! Network-based Fraud Detection for Social Security Fraud”. In: Management Science

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

1. Π.Δ 226/92
2. www.deloitte.com/gr
3. www.elte.org.gr
4. www.ey.com/el_gr
5. www.hiia.gr
6. <https://home.kpmg/gr/>
7. Big Bath Definition (investopedia.com)
8. Channel Stuffing (Investopedia.com)
9. <https://leaccountant.com/isa-240-summary/>
10. www.pwc.com/gr
11. www.soel.gr
12. <https://www.thebalance.com/worldcom-s-magic-trick-356121>